

Vad de säger när de säger sina namn

– En läsning av det subversiva anspråket
utgående ifrån produktionen av författarnamnet
Lidija Praizović

Av: Jonas Hammarbäck
Handledare: Anna Bohlin

Innehåll

1. Syfte och frågeställning	5
2. Metod och teoretiska utgångspunkter	6
2.1 Foucault och begreppet författarnamn	7
2.2 Wendy Brown	8
2.3 The Age of Cynicism	9
3. Tidigare forskning	11
4. Analys	14
4.1 Några ord om texterna och debatten	14
4.2 Namnet Lidija Praizović	15
4.2.1 Klass och härkomst	17
4.2.2 Ressentimentet och identiteten	19
4.2.3 Mödrarnas kamp	22
4.2.4 Kampen och vem som är kropp och gestaltningen av kroppen i kamp	25
4.2.5 Det som är "under" i underordningen	26
4.2.6 Proletariatets diktatur	28
4.2.7. Förekommandet av våra reaktioner	31
4.2.8. Mord i salongen	33
4.2.9 De rätta namnen	35
4.2.10 Brottet i cirkelns mitt	37
4.2.11 Författarnamnet är att äga överträdelse.....	39
4.2.12 Att styla med underordning	42
4.2.13 Produktionen av namnet Lidija Praizović	43
4.2.14 Författarnamnet som projektionsyta för förändring	44
4.2.15 Brev från klassfienden	45
4.3 Vad händer sen?	48
4.3.1 "I huvudet på Lidija Praizović"	49
4.3.2 "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill"	51
4.3.3 Artikelns två ärenden.....	54
4.3.4 Brev från klassfienden, del 2.....	57
4.3.5 Om CV:et och anställbarheten – en utflykt i teorin	59
4.3.6 Författarnamnet och det "identitetspolitiska"	61
4.3.7 Klass som markör – i billiga koftor och asymmetriska toffsar	63
4.3.8 Klass som ursprung – att styla med underordning, del 2.....	66
4.3.9 Det avväpnade upproret.....	68
5. Slutdiskussion	69
5.1 Vad är det vi har gjort?	69
5.2 Ett försök att höja blicken	72
5.3 Vad återstår att göra	73
6. Källor	75

Populärvetenskaplig sammanfattning

Den här uppsatsen undersöker vad som händer med den subversiva positionen när den används för att producera ett författarnamn. Genom att läsa en text, "Isis mamma är genusvetare, skribent och konstnär, min mamma är f.d. städerska, kokerska och dagisfröken, numera förtidspensionär med diagnosen fibromyalgi" av Lidija Praizović, och titta på hur den arbetar med sin egen position som underordnad i relation till författarnamnet, vill uppsatsen undersöka vilka möjligheter till motstånd som finns.

Undersökningen kommer fram till att texten använder sig av aspekter av underordningen som vanligtvis brukar förknippas med politisk vanmakt, som en historia av förtryck eller en känsla av att vara ensam, och skriver fram dem som gestaltning. När texten gör det så förvandlas dessa till något som människor som känner igen sig i, istället kan enas kring. På ett liknande sätt använder sig texten av den position som exempelvis kropp som den underordnade, exempelvis någon från arbetarklassen, hänvisas till. Den gör det till något universellt mänskligt genom litteraturen. Texten arbetar också med att skriva fram jaget och människorna i jagets närhet med deras rätta namn. Namn som den i sin tur tillskriver en överordnad position i förhållande till jaget och begår överträdelser mot. Dessa överträdelser bidrar till att skapa textens genomslagskraft i en offentlighet. En offentlighet vars reaktion texten i sin tur förekommer genom att, bland annat, skriva fram en diskussion om en text som liknar den som vi läser. På detta vis menar uppsatsen att texten skapar jaget i textens namn som ett författarnamn, men även tar makten över de överordnade och etablerar den underordnades perspektiv på deras bekostnad. Detta sker samtidigt som den ifrågasätter underordningen, och även möjliggör för en stor grupp människor som känner igen sig i det som texten handlar om att forma en politisk gemenskap utifrån textens erfarenheter.

Vidare tittar uppsatsen på två andra texter som blev till som reaktion på "Isis mamma...", "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" av Lyra Ekström Lindbäck, samt "I huvudet på Lidija Praizović" av Tove Folkesson. Dessa båda texter gör också anspråk på att vara subversiva. Uppsatsen konstaterar att båda texternas enda funktion är att skapa det egna författarnamnet i ljuset av den genomslagskraft som texten "Isis mamma.." fått. Den konstaterar att Ekström Lindbäck text i slutändan vänder sig till den liberala politiska arenan för sin gemenskap och egentligen inte är intressad av något annat. Folkessons text är i sin tur inte intresserad av det subversiva annat än i gemenskap med författarnamnet Lidija Praizović så som det skrivs fram i texten. Detta eftersom det är den enda gemenskap som är intressant som emblem på det egna författarnamnet. Undersökningen kommer därmed fram till att de två andra texterna, på varsitt sätt, bidrar till låsa fast den underordnade i sin underordning.

Abstract

This thesis examines the way that subversivity is produced in relation to the name of the author, as understood by Foucault, and what potential for resistance that can be glimpsed there. This from the reading of three texts that in different ways relate to that theme.

Firstly, through the reading of "Isis mamma är genusvetare, skribent och konstnär, min mamma är f.d. städerska, kokerska och dagisfröken, numera förtidspensionär med diagnosen fibromyalgi" by Lidija Praizović, a text that actively works with the internal production of different exteriorities. The text uses these exteriorities, both to commit the violation needed in order to establish its perspective toward a capitalist publicity, and to anticipate the response and argument towards the text in the same publicity. The becoming of the proletarian class awareness is in the text partly formed in terms of origin and political resentment. But when used in literature the analysis shows that they produce subversive collective assemblies and question the border of political discourse. The way we become subjects in submission in terms of being bodies, irrational, specific in relation to a liberal sphere that produces the superior as invisible and bodiless, can establish its perspective as human and universal when turned into literature. Throughout this process the proletarian position is produced as an instance of power both internal to the text and pointing outwards, from the text. The analysis further shows how conventions that regulate the spreading of discourse through the name of the author in capitalism, can be used to circulate experiences of submission that has the formation of collective assemblies as their potential. A process that is directly related to the post-fordist capitalism's needs for new forms of life in order to reproduce.

The two other texts, "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" by Lyra Ekström Lindbäck, and "I huvudet på Lidija Praizović" by Tove Folkesson, were produced as a reaction to the first text's appearance in the public sphere. The first one is critical to the text and the name, but is still making claims on a subversive position. The reading of it shows that the making of that claim, in relation to the need to produce one's own name as an author name in community with the liberal public sphere, results in a blocking of the subversive potential and a reduction of the subversive to *only* a marker on the name. A reaction that is in turn foreseen by the first text in its working with the anticipation of readers' response. The reading of the second text shows how, through the production of a complete affinity with the exteriority that is the author name of Lidija Praizović, the potentially dangerous class position is reduced and disarmed. That occurs partly through a reduction of the class position to aspects that only allow political resentment and loneliness. This turns the subversivity and the violation associated with the name of Lidija Praizović to functions for the name of Tove Folkesson. Something that in turn shows not only the potential of using these aspects of political becoming as grounds for building something that goes beyond them, but also the dangers of it. Both texts can therefore be seen as two different attempts to block the spreading of the subversive by using it solely to produce the name of the author.

1. Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur tillhörighet till en underordnad position och subversivt anspråk kan fungera i relation till produktionen av författarnamnet inom litteraturen idag. Uppsatsen vill undersöka vilka mekanismer som är aktiva, vilka möjligheter till motstånd som finns inom litteraturen, samt hur motståndet använder sig och används av författarnamnet när det produceras.

För att ta reda på detta kommer undersökningen att fokusera på en specifik text, "Isis mamma är genusvetare, skribent och konstnär, min mamma är f.d. städerska, kokerska och dagisfröken, numera förtidspensionär med diagnosen fibromyalgi" (hädanefter "Isis mamma...") av Lidija Praizović, samt två texter som blev till i efterdyningarna av den texten. Det handlar där dels om debattartikeln "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" av Lyra Ekström Lindbäck, samt essän "I huvudet på Lidija Praizović" av Tove Folkesson. De underordnade positioner och subversiva anspråk som skrivs fram i texterna är av olika slag, men ett fokus i vår undersökning kommer ligga på klass. Därmed inte sagt att andra positioner inte spelar roll. Tvärtom är det vår uppfattning att klass som kategori för underordning hela tiden bryts i det prisma som är den globala arbetsfördelningens alla aspekter av ras, kön och språk, något som vi hoppas ska framkomma under analysens gång.

Urvalet av texter samt författarnamn har vi gjort utifrån ett antagande att de mekanismer runt produktionen av tillhörighet till en subversiv position vi intresserar oss för, är som mest betydelsefulla när det handlar om de allra minsta bland författarnamn, de som just ska till att produceras mot en offentlighet. Samtliga av våra texter tillhör därför författarnamn som i skrivande stund just har, eller står i begrepp att debutera.¹ Samtliga av våra texter samt de författarnamn som texterna i sin tur producerar gör dessutom alla någon typ av subversivt anspråk. Ur denna ambition uppkommer ett antal frågor:

För det första, hur blir författarnamnet till i relation till det subversiva anspråket i texten "Isis mamma...". Vilka olika mekanismer kan urskiljas i

¹ Begreppet debut är inte helt okomplicerat. Ekström Lindbäck vann till exempel lilla augustipriset med en novell, och Praizović publicerade en roman på ett litet förlag, långt innan dessa texter blev till. Vi har här valt att inte betrakta dessa som fulla debuter, på grund av deras

relation till det politiska² samt vad får dessa för konsekvens för författarnamnet, subversiviteten och motståndet.

För det andra, hur används och tolkas produktionen av betydelser från "Isis mamma..." i relation till det anspråk på tillhörighet till den underordnade positionen som görs. Hur fungerar det i relation till produktionen av de andra texternas författarnamn, till subversiviteten och motståndet samt vilka mekanismer kan urskiljas i relation till vår situation i kapitalismen idag.

2. Metod och teoretiska utgångspunkter

Detta är på ett sätt en receptionsstudie, men eftersom vi vill fördjupa oss i produktionen av författarnamnet *inom* litteraturen, har vi valt att närma oss dessa mekanismer utifrån en närläsning av texterna. En läsning som i sin tur utgår ifrån ett antal teoretiska perspektiv som vi hämtar från framförallt marxismen och diskursanalysen. Perspektiv som i sin tur, på olika sätt, berör författarnamnet och möjligheterna till motstånd mot underordningen, och som vi i så stor utsträckning som möjligt kommer att presentera under analysens gång. I denna del vill vi bara översiktligt presentera de teorier som kommer bli bärande för undersökningens argument, samt *vår tolkning* av dessa teorier.

Undersökningen kommer även försöka att i så stor utsträckning som möjligt integrera teoribildningen i analysen. Detta innebär att teorin kommer vara närvarande under analysens gång med sina begrepp, men framförallt med sitt sätt att resonera, utan att alltid öppet deklarerar. Förhoppningen är att denna översiktliga presentation, de i analysen insprängda bitarna av teori, samt den avslutande diskussionen, ska räcka för att läsaren ska kunna sätta sig in i och ta till sig den generella rörelse som undersökningen genomför i relation till de frågor med vilka vi närmar oss litteraturen.

² Vi kommer i texten att använda *det politiska* som synonym med den sfär mot vilket en individ eller ett kollektiv kan göra anspråk. Att en fråga blir, eller inte blir betraktad som politisk, kommer fortsättningsvis att behandlas som en fråga om huruvida den erkänns som något som handlar om fördelning av resurser.

2.1 Foucault och begreppet författarnamn

En text som haft stort inflytande på undersökningens frågeställning är Foucaults föreläsning från "Vad är en författare?" från 1969.³ Det är därifrån vi hämtat vår användning av begreppet författarnamn, men även vår förståelse för funktionen av alla de "verkliga personer" och "rätta namn", som de texter vi kommer att analysera använder sig av. Istället för att utgå från dagboken som förståelse av vad som händer, "jagframställningen" eller det autofiktiva, har vi alltså valt att utgå ifrån teori om dessa processers diskursiva funktion. Foucault laborerar både med begreppet författarfunktion och författarnamn, men vi kommer inte att utveckla eller diskutera skillnaden mellan dessa begrepp.

Foucault utgår i föreläsningen från grundsatsen att det som kännetecknar skriften idag, inte är att nagla fast ett subjekt i ett språk. Snarare handlar det i skriften om att öppna upp ett rum i vilket det skrivande subjektet försvinner. Detta sker enligt Foucault genom att skriften identifierar sig med sin egen framvisade exterioritet. Och då den identifierar sig med något som är externt till skriften, samtidigt som detta något är ordnat efter signifikatets natur, innebär det att skriften hela tiden testas vid sina gränser. Den utvecklas till ett spel "vilket ofelbart överskrider sina egna gränser och hamnar utanför".⁴ Ett sätt att förstå dessa framvisade exterioriteter är som de "rätta namn" texterna använder sig av. Men även generellt, då den testas vid sin gräns, som ett sätt att spela med och göra ansråk på och försöka förekomma det som är "utanför".

Slutligen kan vi säga att vi tagit fast på författarnamnets roll som regulator av för den potentiellt farliga fiktionen, en roll som är kännetecknande för "individualismen och privategendomen", alltså det kapitalistiska samhället. Snarare än som diskursens ursprung, förstår vi författaren som en "ideologisk gestalt" med vilken vår kultur, avgränsar och avvärjer spridningen av mening. Alltså det med vilket det farliga och potentiellt systemhotande, det fria manipulerandet och komponerandet av fiktionen, blockeras.⁵ Denna aspekt av fiktionen är något som vi i sin tur kommer att läsa som intimt förknippat med

³ Michel Foucault, *Diskursernas kamp*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag, 2008

⁴ Foucault 2008, s. 79

⁵ Ibid.

bland annat överträdelsen, något vi kommer att återkomma till i relation till framförallt "Isis mamma..."⁶ För att förstå denna roll som författarnamnet har som både regulator av fiktionen, men också som något med vilket överträdelser begås och exterioriteter framvisas i relation till det politiska, har vi valt att vända oss till framförallt två perspektiv. Det handlar om att förstå vilken funktion en sådan eventuell kluvenheter har inom "individualismen och privategendomen" av idag. För att göra det har vi valt att utgå från två texter av Wendy Brown som berör möjligheterna till motstånd inom den liberala diskursen i post-fordismen⁷, samt en text av Jason Read som utifrån ett marxistiskt perspektiv försöker närma sig en förståelse av vilken funktion motståndet mot och omförhandlandet av de samhälleliga koderna har för reproduktionen av en post-fordistisk kapitalism.⁸

2.2 Wendy Brown

Det som varit betydelsefullt för oss hos Wendy Brown, äre de noteringar hon gör runt vår tillblivelse som politiska subjekt i texterna "Att hålla fast vid sin skada", samt "Rättens paradoxer", båda publicerade på svenska i antologin *Att vinna framtiden åter*. Brown är intressant för oss för att hon, i likhet med Read, har ett stort fokus på det förändringorienterade, det subversiva perspektivet och möjligheterna till motstånd inom kapitalismen av idag. Utgående ifrån de problem som uppstår i relation till projekt som kan betraktas som "identitetspolitiska"⁹ menar Brown att vi, för att erhålla vissa rättigheter i relation till en liberal diskurs, måste acceptera att vi separerar oss i olika "förtryckskategorier". I och med det är vi dömda att bekräfta den diskurs som producerar oss som "enskilda" i relation till en universalitet vi inte ingår i.¹⁰ Men Brown menar också att vi, i vår tillblivelse som underordnade, hela tiden riskerar att falla tillbaka i en relation

⁶ Se avsnittet "De rätta namnen".

⁷ Ett begrepp som används för att förstå den utveckling som kapitalismen genomgått sedan den fordistiska produktionsmodellen övergivits.

⁸ Jason Read, "The age of Cynicism", ur *Deleuze and politics*, red. Ian Buchanan och Nicholas Thoburn, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2008; Wendy Brown, "Att hålla fast vid sin skada", samt "Rättens paradoxer", ur *Att vinna framtiden åter. Texter om makt och frihet i senmoderniteten*, Bokförlaget Atlas, Stockholm, 2008

⁹ Vi kommer att i så stor utsträckning som möjligt undvika detta begrepp, dels för att inte positionera oss i en infekterade debatt som pågår om det, men framförallt eftersom det är få företrädare för de "identitetspolitiska" projekten som själva betraktar sitt perspektiv som just identitetspolitiskt.

¹⁰ Brown 2008, s. 90

till det politiska och subversiva som präglas av ressentiment.¹¹ Brown kopplar detta till det paradoxala i den situation vi hamnar i som politiska subjekt i den liberala rättighetsdiskursen. Vi kommer under analysen att titta närmare på, och försöka använda oss av, hennes sätt att resonera, men även på de olika förslag till lösning av den paradoxala situationen som finns hos Brown. Här räcker det att presentera dessa rent översiktligt och poängtera att de dels fokuserar på potentialen i kollektivt politiskt nyskapande och förändringsorienterade kulturella praktiker, något som vi kommer att titta efter i litteraturen under analysens gång.¹² Dels på att påvisa det paradoxala i den liberala rätten. Det som Marx, vilken även citeras av Brown, kallar för slutpunkten för den "politiska emancipationen", alltså "den mänskliga emancipationen inom den rådande världsordningen".¹³ Liksom den tidiga rösträttsrörelsens krav på *rights of man* för kvinnor pläderade för något de inte kunde förvärva utan att samtidigt kräva en artförändring av det som de pläderade för, kan rättighetsdiskursen alltså enligt Brown, fungera som ett exempel som i sin tur gör det möjligt för oss att uttrycka hur den frihet och jämlikhet som överskrider rätten kunde se ut.¹⁴

2.3 The Age of Cynicism

Ett annat perspektiv som fokuserar på möjligheterna till motstånd inom den post-fordistiska produktionen, är det som Jason Read lyfter upp i sin essä "The Age of Cynicism", ur antologin *Deleuze and Politics*.¹⁵ Read utgår ifrån en förståelse av dagens post-fordistiska kapitalism som att den utvecklas genom att hela tiden omförhandla de samhälleliga koderna, förstått som de sätt som vi relaterar till oss själv, det förflutna, vår identitet och vårt begär efter förändring, i relation till det system av ekvivalenser som är kapitalismen.¹⁶ Han använder detta som ett sätt att förstå kapitalismens förmåga att tåla allt så länge det kan

¹¹ Ressentiment definieras av Leila Brännström i hennes förord som att den underordnade fångas "i den struktur i vilket oförätterna uppkom, eftersom den skada och det lidande som de orsakar blivit en del av ressentimentsbärandens identitet", Brown 2008, s. 11

¹² Ibid., s. 68

¹³ Från *Om judefrågan*, Marx, Karl och citerat av Brown, Ibid., s. 96f

¹⁴ Ibid., s. 94, Ibid., s. 90; Ett påstående som skulle kunna kompliceras då den tidiga rösträttsrörelsen även krävde rättigheter just i egenskap av att de var kvinnor, för en vidare diskussion om denna "skillnadens paradox", se Joan Wallach Scott, *Only Paradoxes to Offer*, Cambridge: Harvard University Press, 1997

¹⁵ Read, Jason, "The age of Cynicism", ur *Deleuze and politics*, red. Ian Buchanan och Nicholas Thoburn, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008

¹⁶ Ibid, s. 145f

förvandlas till en vara, en situation som i sin tur resulterar i en viss typ subjektivering.¹⁷ Vi blir till som subjekt i en spricka, i en diskrepans mellan "vad vi säger" och "vad vi gör".¹⁸ Detta resonemang liknar Wendy Browns, men befinner sig alltså på ett plan som inte uteslutande omfattar diskursen.¹⁹ Snarare tar den in denna process som ett sätt på vilket kapitalismen reproducerar sig självt. Men det är inte bara så att koderna omförhandlas i relation till de olika hierarkier i termer av exempelvis ras eller kön och underordnas kapitalet.²⁰ Det som är betydelsefullt i Reads resonemang är att resultatet av dessa omförhandlingar, den mänskliga subjektiviteten, i den post-fordistiska kapitalismen blir en del av den produktiva processen.²¹ Dessa omförhandlingar, som i mångt och mycket är en konsekvens av motståndet mot kapitalismen och de olika typer av underordning som finns inom kapitalismen, inkorporeras i och struktureras alltså efter kapitalets behov. Resultatet av detta blir att den post-fordistiska kapitalismen hela tiden måste förlita sig på en fortsatt produktion av nya estetiska experiment, nya "socialiteter av flexibilitet och samarbete", sätt att känna och uppleva som Read i traditionen från Deleuze och Guattari kallar för *modes of life*.²² Detta resulterar i nya kollektiva ansamlingar och ett överskott av begär som kapitalet, då det kapitalistiska axiomet fortfarande innebär tvånget på lönearbete och en orättvis fördelning av samhällets rikedomar, inte förmår infria.²³ Dessa processer som Read, även det utifrån Deleuze och Guattari, kallar för *deterritorialisering*, hotar kapitalet och det uppstår en konstant konflikt mellan dessa och det övergripande behovet av

¹⁷ Read 2008, s. 146

¹⁸ Ibid., s. 147

¹⁹ Något som i sin tur beror av hur vi förstår diskurs, en diskussion som är relevant men som inte kommer att gå in på här. För en vidare diskussion utifrån ett deleuzianske/marxistiskt perspektiv se, "Deleuze, Materialism, Politics" ur samma antologi som Read, Manuel DeLanda, "Deleuze, Materialism, Politics", ur *Deleuze and politics*, red. Ian Buchanan och Nicholas Thoburn, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2008; Eller för den delen Ahmeds utifrån ett kritiskt fenomenologiskt perspektiv, *Vithetens fenomenologi*, TFG

²⁰ Read 2008, s. 149

²¹ Detta kallas av Read, i enlighet med de resonemang utvecklar i *Grundrisse*, för reell underordning till. Till skillnad från den tidiga kapitalets formella underordning av prekapitalistiska produktionsformer, innebär den reella underordningen eller *subsumtionen*, att kapitalismen i allt större utsträckning omformar livets totalitet efter sina behov, något som i sin tur får konsekvenser för hur vi blir till som subjekt. Ibid., s. 151f; Karl Marx, *Grundrisse*,

²² Read 2008, s. 155

²³ Ibid., s. 154

att upprätthålla den nuvarande distributionen av rikedom och egendom.²⁴ Detta fokus på diskrepanser, "oroväckande efterbilder" som Read kallar dem, liknar det resonemang som Brown för i texten "Rättens paradoxer". Det är en liknande spricka som den mellan det som den liberala rättsdiskursen kan ge oss, och det som vi kan tänkas vilja begära i relation till den som i sin tur visar på något, bortom diskursen, men potentiellt även bortom det kapitalistiska sättet att leva tillsammans.

Detta resonemang pekar alltså på vilken funktion det subversiva har för ekonomin. Det innebär en mer utförlig diskussion av paradoxens möjligheter och vad de kollektiva förändringsorienterade praktiker som Brown efterlyser skulle kunna innebära *i praktiken*. Men även en förståelse för litteraturen som plats för produktionen av nya livsformer och författarnamnet som både en bärare av dessa nya livsformer och de överträdelser de kräver, men även som ett sätt att reglera dessa i relation till det kapitalistiska axiomet om "individualismen och privategendomen" av idag. En konflikt mellan "ärenden" som alltså återfinns hos Read, men som även kommer igen i de texter vi valt att undersöka.

3. Tidigare forskning

Då vi valt att intressera oss för debutanter, finns följaktligen inte mycket forskat på just de ovan nämnda författarna. Däremot finns en hel del skrivet på ämnet om författarens persona. Ett exempel är *Författaren som kändis* av Anders Ohlsson och Torbjörn Forslid, som primärt fokuserar på författarnamn med betydligt större genomslag än de namn vi valt att titta på, samt utifrån hur dessa författare presenterar sig själva på sina respektive bloggar.²⁵ Detta är en helt annan ingång än den vi har valt, vilket, i kombination med de författarskap de valt att fokusera på, gör den mindre intressant för den här undersökningen. En annan bok som rör sig i samma spektra av frågor kring jagfiktions är Arne Melbergs *Självskrivet*, som intresserar sig för jagfiktionen utifrån ett perspektiv orienterat mot minnesarbete och dagboksfiktions, som även det ligger långt från denna

²⁴ Read 2008, s. 154f

²⁵ Författare som undersökts är bland annat Horace Engdahl och Kristina Lugn, Torbjörn Forslid & Anders Ohlsson, *Författaren som kändis*, Roos & Tegnér, Malmö, 2011

uppsats.²⁶ En avhandling som är inne på samma spår, men något fördjupat och utifrån den liberala individualiseringsideologin, är Cristine Sarrimos *Jagets scen - Självsframställningen i olika medier*.²⁷ I detta sammanhang är det även värt att nämna *Tidskrift för Litteraturvetenskap*, och då exempelvis numren "Litteratur & Politik", "Post-koloniala perspektiv" samt det om performativitet. Speciellt Lenemarks artikel "Författaren online. Bloggen som performativ plattform för självframställning" i den sistnämnda arbetar med självframställningen, men även i detta fall i relation till författaren som varumärke (något som alltså även det ligger långt från vårt undersökningsområde).²⁸ Ytterligare en undersökning på ämnet är Caroline Haux' avhandling *Framkallning*, som betraktar varuformen utifrån en roman av Boye respektive Parland. Haux jämför hur varufieringen av sexuella relationer tematiseras i romanerna, detta utifrån föreställningen att transformeringen av det sexuella objektet till tecken, också innebär en varufiering av relationen mellan människor.²⁹

En undersökning som, trots att den handlar om det tidiga artonhundratalets salonger, ändå har vissa beröringspunkter med denna analys är Åsa Arpings studie *Hvad gør væl namnet?*³⁰ Arping undersöker i avhandlingen den omförhandling av författarnamnet som ägde rum under det tidiga artonhundratalet. Hennes fokus är på anonymiteten och de kollektiva publiceringspraktiker som användes, och stor tonvikt läggs på salongskulturens funktion för produktionen av författarnamn, samt framväxten av kritiken inom primärt dagspressen. Arpings noteringar utifrån det litteraturhistoriska perspektivet är intressanta för de mekanismer vi studerar. Även hon studerar en brytningstid mellan olika medier, och vi har inspirerats av hennes sätt att använda begreppet *salongskultur* för att få syn på den plattform för inflytande som kvinnor hade över kritiken och offentligheten.³¹ För oss blir detta ett sätt att

²⁶ Melberg, Arne, *Självskrivet - Om jagframställningen i litteraturen*, Atlantis, Stockholm, 2008

²⁷ Christine Sarrimo, *Jagets scen - Självsframställning i olika medier*, Diss Makadam förlag, Göteborg, 2012

²⁸ TFL 37 Nr 4 *Performativitet*, 2007 "Författaren online - Bloggen som performativ plattform för självframställning", s. 51, samt TFL 38 Nr 3-4: *Litteratur & politik*, 2008; samt TFL 40 Nr 2: *Postkoloniala perspektiv*, 2010

²⁹ Haux, Caroline, *Framkallning - skrift, konsumtion och sexualitet i Karin Boyes Astarte och Henry Parlands Sönder*, Diss Makadam förlag, Göteborg, 2013

³⁰ Arping, Åsa, *Hvad gør væl namnet? Anonymitet och varumärkesbyggande i svensk litteraturkritik 1820-1850*, Diss Makadam förlag, Göteborg, 2013

³¹ Arping 2013, s. 30ff

förstå den typ av semi-offentlighet som på olika sätt påverkar de texter vi valt att analysera.

Nyligen lades även en C-uppsats upp på den här institutionen, *En gåva vi ska vara glada för*, av Carl Dahlgren.³² Uppsatsen är en receptionsanalys, till stor del utgående ifrån den distinktion mellan identitet- och klasspolitik som förs fram av Nilsson, bland annat i hans bok *Den föreställda mångkulturen*.³³ Denna förståelse av det politiska kommer att figurera i relation till litteraturen i analysens slutskede, varför vi inte vidare kommer diskutera dessa perspektiv här. Uppsatsen fokuserar på receptionen av Yaya Hassan i en svensk kontext, med fokus på en diskussion kring de olika utgångspunkterna klass respektive "etnicitet". På förväntningar om fiktion respektive verklighet, samt det problematiska i identitetspolitiska läsningar.

Om vi tittar på relationen mellan kulturen, massmedia och det politiska finns det en hel del skrivet. Från olika teoribildningar som utgår från Pierre Bourdieu och hans fältteorier, som exempelvis Magnus Nilsson, till David P. Marshalls bidrag till fältet *Celebrity Studies* med boken *Celebrity and Power*, som i stor utsträckning utgår från kulturteorin så som den formuleras i den tradition som utgår från Adorno och Frankfurtskolan.³⁴

Slutligen tänkte vi ta upp en undersökning som har stora beröringspunkter med den problematik vi jobbar med här, nämligen Mara Lees *När andra skriver*.³⁵ Lees avhandling tar sin utgångspunkt i en fråga som liknar vår, nämligen på vilket sätt skrivande kan betraktas som motstånd. Avhandlingen utgår från erfarenheten av att vara *den andre* och söker efter motståndstekniker från en hel räckta litteratur som kan betraktas som *Annan*. Avhandlingen förhåller sig aktivt till feministisk och post-kolonial teoribildning, exempelvis traditionen av psykoanalytiskt orienterad feminism från Julia Kristeva och Hélène Cixous, samt post-koloniala nyckelfigurer som Thrinh T Minh-ha, Homi Bhaba, Sarah Ahmed. Detta för att lyfta frågor om motsånd och gemenskap och runt vad det är möjligt

³² Carl Dahlgren, "En gåva vi ska vara glada för" – *Identitetspolitiska lässtrategier i den svenska receptionen av Yahya Hassan*, Södertörn, 2014

³³ Magnus Nilsson, *Den föreställda mångkulturen – klass och etnicitet i svensk samtidsprosa* Hedemora/Möklinta: Gidlunds förlag, 2010;

³⁴ David P Marshall, *Celebrity and Power – Fame In Contemporary Culture*, Minesota Press, Minneapolis, 1997

³⁵ Mara Lee, *När andra skriver – skrivande som motstånd, ansvar och tid*, Glänta produktion, Göteborg, 2014

att enas, primärt utående ifrån den gemensamma erfarenhet av underordning som undersöks.

Avhandlingen kom ut under arbetet med denna uppsats, varför vi inte kunnat har ta hänsyn till, eller diskutera de slutsatser och utgångspunkter i den i relation till vår undersökning. Detta är beklagligt. Speciellt då även den kretsar kring frågor om "appropriering", vad som är betraktas som motstånd och vad som snarare är att betrakta som maktens strategi. I synnerhet kapitlet "Det dubbla greppet" verkar ligga nära den diskussion som förs här. Med förbehåll för eventuella missförstånd kan rent översiktligt sägas att Lee verkar komma fram till något annorlunda slutsatser än vi. Detta gäller i frågor som rör möjligheterna till motstånd utifrån ressentiment, verklighetsanspråket men även i relation till potentialen i etablerande av den underordnades enskildhet som universell.³⁶ Något som vi inte ännu vet om det kommer sig av en skillnad i språksyn och teoretiska utgångspunkter, att undersökningen springer ur andra undersökningsområden och erfarenheter av underordning, eller om meningskiljaktligheter.

4. Analys

4.1 Några ord om texterna och debatten

Const Literary (P)reviews första nummer kom ut hösten 2012. Det tog inte lång tid innan debatten om texten "Isis mamma..." tog fart, först i olika nätbaserade semi-offentligheter, men sedermera även i offentlig media. Åsa Linderborg skriver en artikel på *Aftonbladet Kultur* som producerar en viss bild av skolan Biskops-Arnö och det skeende som texten skildrar som "ligger nära" den i "Isis mamma...".³⁷ Lidija Praizović intervjuas i tidningen *Filter* under hösten, Anina Rabe skriver en krönika i *SvD* samt *Arbetarbladet* och *Uppsala Nya tidning* skriver om händelsen.³⁸ Sedermera får även kulturnyhetererna upp spåret och gör

³⁶ Lee 2014. 247f; För en vidare diskussion om universalitet, se *Fronesis* temanummer på ämnet, *Fronesis* 48-49, 2015

³⁷ Åsa Linderborg, *Vardagen blir litteratur - då tar det hus i helvete*, *Aftonbladet* 2012-09-28, (<http://www.aftonbladet.se/kultur/kronikor/linderborg/article15523884.ab>, 2015-05-12)

³⁸ "En mot alla alla mot en", *Filter* 28, 2012; *Uppsala Nya Tidning*, "Jag kvävs av medelklassen", 2012-10-05, (<http://www.unt.se/kultur-noje/jag-kvavs-av-medelklassen-1887954.aspx>, 2015-05-12); *Arbetarbladet* "För Lidija" 2012-10-03 (<http://www.arbetarbladet.se/kultur/for-lidija>,

ett reportage om Lidija Prazivovic ute på Biskops-Arnö, något som leder till att den av de två texterna som vi valt för analysen andra del, "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill", publiceras på SVT-debatt.³⁹ Den andra texten, "I huvudet på Lidija Praizović" publiceras i november i *Tidningen kulturen*, vilket alltså är nästan ett halvår innan Ekström Lindbäcks text.⁴⁰ Artikeln är publicerad ett halvår efter att "Isis mamma..." kom ut och Lyra Ekström Lindbäck hade när texten skrevs precis debuterat med romanen *Tillhör Lyra Ekström Lindbäck*, samt börjat skriva kritik för *DN*.⁴¹ Tove Folkesson debuterade året efter debatten med romanen *Kalmars Jägarinnor*.⁴² Lidija Praizović var när det hela startade relativt okänd.

4.2 Namnet Lidija Praizović

I texten "Isis mamma är genusvetare, skribent och konstnär, min mamma är f.d. städerska, kokerska och dagisfröken, numera förtidspensionär med diagnosen fibromyalgi" skildras ett jags tillvaro och relationerna till den klass på författarskolan Biskops-Arnö som hon går i, och där de flesta elevernas klasshärkomst är diametralt skild från jagets.⁴³

Texten skriver in sig i den litterära traditionen av arbetarlitteratur, och använder sig även av traditionens legitimitet. Delvis genom den "klassresans trop" som kan sägas prägla texten. Även om den inte är en konventionell uppväxtskildring, och som en sådan inte fungerar som gestaltning av ett förflutet inom arbetarklassen (som ofta underförstått skapar en skrivande position som lämnat exexploateringen bakom sig), finns klassresenärens ensamhet där som ett tydligt stråk.⁴⁴ Men också genom den tydliga position av underordning som texten slår ifrån, en position som i sin tur utgör klangbotten för de övertramp som sedermera görs.

2015-05-12); SvD 2012-09-30 (http://www.svd.se/kultur/den-som-tar-risker-blir-ensam_7625174.svd)

³⁹ "Lidija Praizović – skrivandet var allt", 2013-05-10 (www.svt.se/kultur/bok/lidija-praizovic-skrivandet-var-allt, 2015-05-12)

⁴⁰ *Tidningen Kulturen*, 12 November 2012 (<http://tidningenkulturen.se/index.php/reportage-mainmenu-37/kultur-mainmenu-136/13437-i-huvudet-pa-lidija-praizovi> 2015-05-12)

⁴¹ Lyra Ekström Lindbäck, *Tillhör Lyra Ekström Lindbäck*, Stockholm, Modernista, 2012

⁴² Tove Folkesson, *Kalmars jägarinnor*, Stockholm, Weyler förlag, 2014

⁴³ Lidija Praizović, "Isis mamma..", *Const Literary (P)review* 1, 2012

⁴⁴ För en vidare diskussion om klassresans trop, dess litterära uttryck och politiska konsekvenser, se Jonas Hammarbäck, *Yarden/Yarden – En berättelse om prekaritetens verklighetsuppfattning*, Södertörn, 2014

Texten är uppdelad i två delar. Den första kretsar mestadels kring klasskamraten Isis och jagets relation till henne. Den utspelar sig på väg till och på den buss som ska ta klassen till en uppläsning i Uppsala, och utgår till stor del från skillnaden mellan de båda i termer av härkomst, främst utgående ifrån deras respektive mammor.

Den andra delen, "krissamtalet", handlar om hur klassen och lärarna hanterat det självbiografiska romanprojekt i vilket jaget skriver in situationen på ön och klasskamraterna med namn och allt. Mycket av den diskussion som förs går att överföra på den text som vi läser. I likhet med den är anspråket tydligt politiskt, jaget skivs fram som framförallt tillhörande en annan social klass än sin omgivning, och även texten vi läser innehåller autentiska namn. Det är alltså inte bara genom att spela med *det egna* författarnamnet som texten *visar fram sin exterioritet*, som Foucault väljer att uttrycka det.⁴⁵ Den gör alltså även anspråk på flera av de andra elevernas namn, vilket gör att den hela tiden spelar med och rör sig på gränsen till vad som är "ok".

Det innebär att texten på den rent berättande nivån innehåller ett jag som pekar mot den person, det författarnamn, som den regleras av. Att detta jag tar till orda. Dels i repliker, vilket i analysen kommer att refereras till som att det är jaget som uttrycker något. Dels i den berättande texten, vilket kommer att refereras till som att är "texten", alternativt "jaget genom texten", som uttrycker något. Vidare innehåller texten en "inskriven" skrivande position, en punkt som möjliggör för jaget att ta ett steg tillbaka och betrakta och diskutera det som pågår. En position som i sin tur blir inskriven i texten –som tydligast i delen "krissamtalet"– då jagets konstanta antecknande kommer på tal.

Stilen på prosan är mycket direkt. Genom dubbla frågetecken, utropstecken, insprängda ord i versaler och punkter som följer på varandra ger stilen en känsla av att vara oredigerad. Den innehåller även kategoriska utsagor, ofta arga och elaka, om de andra eleverna och lärarna, samtidigt som den också ifrågasätter och destabiliserar sin egen position. Den osäkrar jagets upplevelser, tvivlar på sig själv och sina handlingar och som läsare ger den därför intrycket av att bli till i ögonblicket, inte bara i affekt utan även ärligt och okonstlat. Även om texten också argumenterar vilt och hårt för sin sak, är det mycket genom den typen av

⁴⁵ Foucault 2008, s. 79

nästan kroppslig uppriktighet som texten baserar sina sanningsanspråk. Detta är helt beroende av gestaltningen. Det är det *retoriska grepp* om en så vill, som skapar den position vi som läser i sin tur kan identifiera oss med. Alltså, hur den på ett medryckande sätt förmår förmedla bilden av jagets situation som strukturellt underordnad, framför allt utifrån sin klassbakgrund, i jämförelse med sin omgivning. Det är en skillnad som genomsyrar texten och, som vi ska se, får både politiska och estetiska konsekvenser som går att applicera på ett sammanhang långt utanför texten.

4.2.1 Klass och härkomst

Funderade först på att läsa mina och Loves sms i kombination med mina och mammas sms i kombination med mina och Aleks sms, men bestämde mig slutligen för en annan lite socialt snällare text, aleks&jag natt från del fyra här (trots allt Loves mamma som håller i uppläsningen).⁴⁶

När texten tar sin början står eleverna på Biskops-Arnö alltså i begrepp att resa till Uppsala för ovan nämnda läsning. En uppläsning som ordnas av en av elevernas mamma, vilket –som vi ser i citatet ovan– direkt slår an en ton om en skillnad i härkomst mellan jaget och omgivningen. Texten föreslår, genom att ställa de olika sms-konversationer mot varandra, att det pågår något viktigt på mödrarnas arena. När den sedan bestämmer sig för en "lite socialt snällare text" antyder den, förutom att det i sms:en kanske kan förekomma något "mammaförbjudet", att det sätt som jaget talar med sina mamma och det sätt som klasskamraterna talar med varandra är oförenligt.⁴⁷

Denna skillnad i härkomst är en problematik som fullständigt genomsyrar första delen. Några stycken senare, på väg mot bussen som ska ta dem till Uppsala, frågar jaget två andra elever, Isis och Emma, vad deras föräldrar jobbar med. Hon får svaret att Emmas mamma är konstnär, Isis mamma är genusforskare och dessutom (vilket jaget kollar upp på nätet senare) konstnär och skribent. En avsevärd skillnad mot jagets mamma som tillhör arbetarklassen, som är en numera sjukskriven "bidragstagare och parasit pga.

⁴⁶ CLP, s. 29f

⁴⁷ Att detta i sin tur motiveras utifrån hänsyn till "Loves mamma" är också typiskt för textens upptagenhet vid modersproblematiken.

psykisk och fysisk ohälsa".⁴⁸ Texten kommer senare att beröra jagets pappa, men så här i början är den fullständigt upptagen med skillnaden mellan mammor. Ett forskande i och kretsande kring mödrarna som får utgöra sammanhanget och delvis även förklaringen till en pågående orättvisa. En orättvisa som vi ganska tidigt förstår har att göra med klass, men som vi i övrigt, åtminstone inledningsvis, inte vet särskilt mycket om. Snarare är det så att vi som läsare presenteras för den orättvisan simultant, eller till och med efter, att vi har konfronterats med förklaringen till den. Som i följande citat, som kommer som reaktion på informationen om Emmas och Isis' härkomst:

JAHA jag trodde bara Tom (Magnus William-Ohlsson och Marie Silkebergs son) Hanna (vet faktiskt inte namn) och Jack (Bengt Ohlssons son) kom från prominenta familjer, men här ploppar de för faan upp som svampar! Vilket förklarar en del av vad som hänt hittills... men som jag försökt vara blind för, SVALT, som nån som tar skit, tar skit från överklassen.⁴⁹

Detta "vad som hänt hittills" har vi som läsare ännu inte tillgång till. Vi vet att det har att göra med klass. Att det i likhet med klasshärkomst är något som ofta är ganska subtilt, som inte syns vid blotta anblicken, utan handlar om hur vi för oss, klär oss och på vilket sätt något angår oss.⁵⁰ Vi vet vidare att jaget är omgiven av människor från överklassen, att hon åtminstone verkar ensam i sin position. Det tycks också som att det är något i relation till klass som jaget tidigare inte förstått: Texten gestaltar ett sökande. Ett forskande i och en insikt kring en avgörande skillnad i härkomst som när den avslöjas också utlöser en nästan triumferande reaktion av versaler och utropstecken i texten. Jaget blir arg och förbittrad, men på samma gång upprymd och glad på det sättet som en människa som under en lång tid varit utsatt för orättvisa kan bli när hon äntligen hittar en förklaring. En förklaring som i sin tur gör att hon kan sluta att skylla på sig själv,

⁴⁸ CLP, 29f

⁴⁹ Ibid., s. 30

⁵⁰ En läsning av samma subtilitet skulle kunna göras utifrån exempelvis Butlers läsning av Nella Larsens *Passing* och skulle kanske komma fram till andra slutsatser. Däremot uppehåller sig inte texten generellt vid "passerandets" problematik, utan arbetar snarare med opposition och utskiljande av den egna positionen, vilket gör att vi inte kommer följa upp det spåret här; Butler, Judith, "Passing, Queering: Nella Larsen's Psychoanalytic Challenge," ur *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*, Routledge, New York, 1993, s.

sluta tänka – som citatet fortsätter – "ditt fel bruden, du passar inte in för att du är så FEL, SÅ FEL" och istället konstatera "det funkar inte längre".⁵¹

Det vi bevittnar i texten är alltså ett politiskt uppvaknande. Jaget har tidigare inte passat in. Hon har beskyllt sig själv för detta, men kan nu befria sig från skulden och placera den hos en struktur där vissa människor är överordnade andra, och att den strukturen personifieras av (majoriteten av) de andra klasskamraterna. Jagets identitet blir till genom hennes insikt i skillnaden i klasshärkomst gentemot resten av klassen. En insikt som i sin tur är en reaktion på den tidigare, under en längre tid pågående orättvisa vi ännu inte har tillgång till, som resulterat i en känsla av att vara "så fel".

4.2.2 Ressentimentet och identiteten

På intrignivå placeras därmed insikten om orättvisan och dess härkomst före själva orättvisan, före det som på en fabelnivå ligger *efter* den. När förloppet gestaltas ändras detta skeende, det "kronologiseras", något som innebär flera saker. Om vi läser texten som ett vittnesmål från hur någon i en underordnad ställning kan berätta fram sig själv, innebär detta att jaget bli till i sin identitet genom konstruktionen av ett narrativ, till stor del bestående av en oföränt och en konflikt som, även om den drabbar jaget i nuet, fås att utspela sig i det förflutna.

Detta innebär inte att den närvarande konflikten och pågående orättvisan inte skulle finnas i texten. Den finns med där redan från början, den utspelar sig direkt mellan de kroppar som skrivs fram och i hur de skrivs fram, vilket vi kommer att gå in på nedan. Det väsentliga är snarare att konfliktens historiska dimension plockas in. Och inte nog med det. Den historiska dimensionen av orättvisa, skillnaden mellan mödrarna, deras kamp, utgör ryggraden för den första delen av texten. Diskussionen om mödrar mellan jaget och Isis återkommer hela tiden, och blir som en katalysator för den orättvisa jaget upplever pågår direkt, relationellt, mellan sig och Isis.

Att texten redan tidigt genomför den här rörelsen när situationen ska gestaltas är viktigt, eftersom det visar på att förståelsen av den egna identiteten i underordning är intimt förknippad med det förflutna. Det är utifrån det perspektivet som den triumf i att bli till som "förtryckt subjekt" som texten ger

⁵¹ CLP, s. 30

uttryck för kan förstås. Detta, i kombination med formuleringar som "[d]en coola distansen hos andra människor som jag är så in i helvete avundsjuk på och därför avskyr från djupet av mitt hjärta" gör att vi åtminstone inledningsvis kan prata om en tillblivelse av den politiska identiteten utifrån något som skulle kunna karaktäriseras som ressentiment.⁵²

Wendy Brown menar i essän "Att hålla fast vid sin skada" att den politiska identiteten i ressentiment ofta konstitueras utifrån en historia av förtryck. Att det utformar sig själv och sina krav "genom att befästa, dramatisera och återinskriva sin oförrätt i politiken" och därmed reproducerar sin politiska vanmakt.⁵³ I likhet med hur Brown resonerar, blir jaget i texten här alltså till i sin identitet, som "politiskt medvetet", utifrån förflutna oförrätter. Den skada och det lidande som uppkommit blir en del av jagets identitet och det iscensätts i samma rörelse i texten utifrån ett förflutet som ges företräde framför det pågående. Det förflutna utgör dess orsak och förklaring och innebär alltså både en sorts dramatisering och återinskrivande av oförrätten, i detta fall i den litterära text vi läser. Men det förflutna är även, till skillnad från det pågående, mycket svårt att ändra på, vilket innebär att jaget på ett konkret sätt, också det i linje med Brown, verkar reproducera sin egen politiska vanmakt.⁵⁴

Redan i den absoluta början av texten får vi alltså följa jaget i hennes tillblivelse som politiskt subjekt i underordning utifrån en historisk förståelse. Att det är så är heller inget märkvärdigt. Liksom pågående relationer är historien en viktig och för många determinerande del av vad det innebär att tillhöra en underordnad klass i det kapitalistiska samhället. En mycket betydelsefull aspekt av det är naturligtvis även den historiska osynlighet med vilket en viss klasshärkomst är behäftad och som i sig kan utgöra både förutsättningen för en pågående underordning, men också en källa till lidande i sig. Browns tonvikt ligger primärt på andra identiteter i underordning än klass. Men eftersom vi i mångt och mycket har att göra med en identitet som i likhet med Browns resonemang åtminstone till att börja med formeras utifrån en förfluten oförrätt, skulle vi kunna ta med oss även hennes notering om det förflutna.

⁵² CLP, s. 31

⁵³ Brown 2008, s. 44

⁵⁴ Ibid.

Brown skriver i en kommentar till den individcentrerade, nietzschenaska lösningen på ressentimentets problem att istället för att hålla fast vid identiteten försöka glömma sin skada, att detta är en lösning som verkar olämplig "för att inte säga grym".⁵⁵ Detta eftersom den historiska osynligheten utgjort en hörnsten i underordningen, något som vi kan koppla direkt till texten och textens upptagenhet, inte bara vid en viss (eurocentrisk) litteratursyn eller en självklarhet med vilken vissa kroppar med viss härkomst rör sig i ett rum som för andra är främmande. Själva den generella oförmågan att se att det överhuvudtaget pågår en orättvisa, och kampen för att få den orättvisan erkänd, är en stor del av vad texten gör när den flyttar in konflikten i rummet.⁵⁶ Den konventionellt nietzscheanska, men vi skulle lika gärna kunna säga liberala, lösningen på problemet är i själva verket en del av problemet, och istället måste vi söka oss till olika kollektiva förändringsorienterade praktiker.⁵⁷

Om vi därmed läser det som texten gör inledningsvis som att det inte bara handlar om att dramatisera och återinskriva sin oförrätt i politiken, att det snarare än i politiken är *i litteraturen* som oförrätten skrivs in, så öppnar det upp för en förståelse av texten som en sådan förändringsorienterad kulturell praktik. Men den är även kollektiv, något som den blir i relation till just *skildringen av* tillblivelsen av en viss identitet i underordning. Som i fallet med omorganiseringen av kronologin på intrignivå: Förutom att korrespondera mot en eventuell verklig kronologi (min mammas klasstillhörighet föregår min), placeras den process i vilket jaget blir till i sin politiska identitet utifrån en historia, i början av texten. Den är alltså inte slutpunkten på en lång räckta av ingående gestaltade orättvisor och grymheter på litteraturens Lundsberg och inte heller slutet på orättvisan. Det är inte problemets lösning. Snarare är det den punkt vid vilken själva problematiken tar sin början, den punkt vid vilken vi som läsare bjuds in att delta i den insikt som jaget gör om sin politiska subjektivitet. Genom kraften i gestaltningen, det retoriska upplägget och en viss grad av identifikation och igenkänning (åtminstone för alla oss som någonsin blivit till i ressentiment), skapas en kollektivitet med läsaren som i sin tur står på jagets sida. Vi får följa henne när hon får syn på sin underordning. När hon går från

⁵⁵ För en diskussion om relationen klass och rasifiering, se *Fronesis* 40-41, 2012

⁵⁶ *CLP*, s. 36; eller "Problem vi inte ser, finns inte heller, är mottot här." *Ibid.*, s. 39

⁵⁷ Brown 2008, s. 68

omedveten till medveten. Så att senare under krissamtalet, när vår lojalitet sätts på prov, vet vi att de andra är blinda. Vi vet att de problem de inte ser *är där* eftersom vi själva tillsammans med jaget gått från blinda till seende. På det sättet tar texten tag i något som i sig är intimt förknippat med ensamhet och politisk stagnation, ressentimentsbärarens identitet, och gör det till något kollektivt och förändringsorienterat.

4.2.3 Mödrarnas kamp

Allt detta öppnas upp genom den kamp som texten låter utspela sig på mödrarnas arena. En kamp som innebär en ingång till förståelsen av skillnaden mellan jaget och klassen som omger henne ser ut. Det är i modersproblematikens relation till det feministiska projektet och dess roll i litteraturen som det som är "så fel" visar sig. Men där utspelar sig också en kamp om vad som är synligt, främst i vad som kan tillerkännas politisk legitimitet eller inte. När jaget fortsätter sina efterforskningar i härkomstens problematik genom att fråga Isis om hennes aversion mot genusfrågor i litteraturen har något att göra med att hennes mamma är genusforskare, får jaget svaret att det inte är könsfrågor hon har något emot. Det är bara mor-dotter relationen hon har svårt för och "det är ju ingen genusfråga". Jaget invänder, varvid Isis säger att hon "ser det i såna fall som en 70-talsfråga".⁵⁸

Utifrån en position som överordnad gör Isis i texten sin egen erfarenhet av var feminismen står universell. Hon underkänner jagets position som inte längre aktuell, och förvisar därmed på basis av hennes klasstillhörighet jaget från det feministiska projektet, hennes problematik underkänns som politisk, alltså som något som angår det gemensamma och den gemensamma fördelningen av resurser. Det är en problematik som jaget tampas med på intrignivå, men som också, i likhet med diskussionen under krissamtalet, går att applicera på texten vi läser och dess upptagenhet med modern. Detta förvisande från den politiska arenan, innebär att det som jaget skriver om och som vi läser, bara skulle angå henne. Det är *hennes* perspektiv, *hennes* åsikt. *Ett* perspektiv av *många*, vilket är samma sak som att säga att det inget har att göra med fördelningen av eventuella gemensamma resurser. Detta förvisar inte bara jaget från det politiska. Det

⁵⁸ CLP, s. 31

hänvisar henne *till* arenan av personlig åsikt och individuella val. Vilket på samma gång är den privata sfären som det är den liberala diskursen om åsiktsfrihet inom en skenbart neutral arena, alltså precis den diskurs som texten angriper. Som den genom sin blotta närvaro i rummet visar på begränsningarna av och som den följaktligen inte tillåts existera i. Detta är anledningen till att frågan om huruvida jagets text angår någon annan än henne, när den dyker upp, inte indirekt som i scenen med Isis utan direkt, under krissamtalet, utlöser en så stark reaktion:

Axel säger om och om igen eller så har jag antecknat det om och om igen eftersom det verkligen sårar: det här verkar vara något som bara är viktigt för dig, inte för någon annan. Som om jag inte har något att säga på den här platsen. Som att jag inte kan skriva något som är angeläget för andra i den här klassen. I det här landet?⁵⁹

Denna känsla av förvisning, att inte ha något att säga på den här platsen, måste alltså förstås som både en fråga om det rum som är Biskops-Arnö, men också det rum som är den liberala diskurs detta framskrivna Biskops-Arnö ansluter sig till. Genom sin närvaro i rummet ifrågasätter jaget diskursens gränser, vilket får som följd att hon måste förvisas från diskursen för att den inte ska förändras. På samma sätt så måste "klassen" här förstås dubbelt, både som klassen på Biskops-Arnö, men också som den, företrädesvis kulturella medel- och överklass som dominerar rummet med sitt perspektiv på vad som är neutralt och inte. Klassherraväldet uttrycker sig alltså i den liberala diskursen. I kontrollen över vad som är politiskt, vad som är privat, vad som ryms i rummet och vad som måste förvisas därifrån.

Det Isis uttrycker genom diskussionen om feminismen är alltså inte bara underkännande av jagets primitiva 70-talsfeministiska relation till sin mamma och hennes upptagenhet med det hopplöst utdaterade modersmordet ("60- och 70-talsfeminismen har aldrig nått innanför väggarna på vårt hem, Isis. Kvinnans frigörelse, den sexuella revolutionen, ingenting av detta!").⁶⁰ Inte heller är det uteslutande ett underkännande av det litterära projekt vi läser (som ju handlar en hel del om mödrar). Det är ett direkt uttryck för den ena klassens herravälde

⁵⁹ CLP., s. 42

⁶⁰ Ibid., s. 36f

över den andra. Ett herravälde som, om vi förstår det som att det på en global skala genomför en internationell arbetsdelning baserad i stor utsträckning på ras och kön, även innefattar frågor som från vilken kontinent litteraturen du läser kommer, och alltså den ständigt närvarande aspekten av rasifiering som jagets klasshärkomst präglas av.⁶¹ En klasshärkomst till vilken texten själv härleder, inte bara det som är explicit politiskt, utan något som liknar totaliteten av en människas livshållning:

Det är klart det finns skillnader i hur man navigerar i sin feministiska kamp, hur man förhåller sig till mor-dotter-relationer, till världen, livet, sig själv, sitt kön, sitt genus, SEX, RELATIONER, andra människor, om man växt upp med en mamma som inte behärskar landets språk, jämt känner sig i underläge förutom när hon håller sin dotter i ett järngrepp [...] och mest av allt avskyr att dottern kallar sig för feminist (queer har hon aldrig hört talas om, knappt ens feminism heller faktiskt).⁶²

Citatet, och då speciellt parenteserna på slutet, illustrerar även det den radikala skillnaden i perspektiv mellan jaget och Isis. En skillnad som lätt låter sig utvidgas till "resten av klassen" när jaget i sitt litterära projekt, på bekostnad av resten av klassen, låter göra sitt perspektiv gällande. Ett "på bekostnad av" som är viktigt, då den fundamentala relationen mellan de båda perspektiven är konflikt. En konflikt mellan perspektiv som grundläggs under den första delen av texten, men vars konsekvenser spelas ut under "krissamtalet".

⁶¹ Ett exempel på rasifieringens närvaro är i diskussionen om hur Isis inte kan gilla *Allt går sönder* av Chinua Achebe bara för att det är afrikansk roman, då jaget noterar att Isis sedan dess "inte en enda gång uppmärksammat en icke-västerländsk bok" *CLP*, s. 36; För ett exempel på förståelsen av rasifieringen som en aspekt av den internationella arbetsdelning, se Spivaks användande av "international division of labour" som begrepp i "Can the Subaltern Speak?", Gayatri Spivak, "Can the subaltern speak?", *Marxism and the Interpretation of Culture*, ed: Nelson, Cary & Grossberg, Lawrence, Champaign Illinois: University of Illinois Press, 1988

⁶² *CLP*, s. 35

4.2.4 Kampen och vem som är kropp och gestaltningen av kroppen i kamp

Ingen är blodtörstig, ingen har huggtänder, ingen vill REVOLUTION!⁶³

Det är såklart inte bara på arenan av dessa ändå i grunden frånvarande mödrar som skillnaden mellan över- respektive underordning utspelar sig. Den tar sig även uttryck på en direkt kroppslig nivå, och då ofta i relation till det politiska, och frågan om i vilken utsträckning det politiska är något som frivilligt går att träda ut ur eller in i med sin kropp. Som i partiet när Isis avfärdar jagets modersproblematik:

[...] [S]ådär blasé som bara någon som har råd att inte engagera sig, som någon som det inte brinner under fotsulorna på. Den där coola distansen hos andra människor [...] som har råd att inte anstränga sig, råd att sätta hjärta & hjärna i viloläge, råd att se coola ut, FYFAN vad jag stör mig på Isis nu.⁶⁴

Jaget är här den kropp som måste. Den av orättvisan affekterade kroppen, i motsatsställning till Isis som är "som en bild från något modemagasin, blanka vita ytor, hipsterposer" är det en kropp som är som "ett svart ihopklämt/ihopklibbat moln som kastar skuggor över Isis vårfräscha ansikte".⁶⁵ Detta sätt på vilket jaget blir till som i ett konglomerat av mörker/kropp/affekt, i relation till de sansade, distanserade hipsterposerna hos Isis, är inte bara en skillnad i hur de utifrån sin klasstillhörighet bär sin kropp och sina kläder.⁶⁶ Inte heller är det uteslutande en fråga om att jaget investerar mer känslor i det politiska eftersom hon kommer från en helt annan bakgrund än omgivningen. Denna upptagenhet hos texten vid det sätt på vilket jaget blir till i en typ av rasifierad, "underklassig", monstruös kvinnlighet, i relation till de "vita blanka ytorna", kort sagt till det neutrala, har att göra med att jaget blir till *så som varandes* kropp, i ett sammanhang där omgivningen *inte är kropp*. Vilket är det

⁶³ Ibid., s. 32

⁶⁴ CLP, s. 31

⁶⁵ Ibid., s. 32

⁶⁶ "[...] och att ha rätt slags byxor och de sitter bra, tack - egenskaper jag absolut aldrig ägt och aldrig kommer att äga och som jag därför hatar [...] egenskaper som blomstrar blanda eleverna på BA". Ibid., s. 32

sätt på vilket texten uttrycker den osynliga liberala diskurs i vilket vissa kroppar framstår som neutrala, som inte ens där, medan andra kroppar träder fram som kroppar.

Wendy Brown menar i sin text "Rättens Paradoxer", att de som i ett kapitalistiskt samhälle systematiskt underordnas, för att erhålla sina rättigheter i den liberala rättighetsdiskursen, måste åberopa sin egen underordning. Detta sker alltid inom samma diskursiva och normativa kontext inom vilken "kvinna (i likhet med varje annan identitetskategori) reproduceras."⁶⁷ När vi utnyttjar rätten så interPELLERAS⁶⁸ vi som underordnade subjekt, inte bara inför lagen, utan också inför alla de politiska diskurser som aktiveras när vi utnyttjar rätten. Därmed bekräftas det universella subjektets universalitet, och det underordnade subjektet framstår som "enskilt" i relation till den universaliteten.⁶⁹

4.2.5 Det som är "under" i underordningen

Detta resonemang leder oss alltså fram till något som vi redan varit inne på: jaget i texten är hänvisad till att vara en enskild, utskild och delvis främmande i relation till en osynlig norm vars universalitet hon, i likhet med Browns resonemang, bekräftar genom sin framträdelse. Men det är en position som texten inte bara turnerar och förhåller sig aktivt till, den anammar den, till och med bejaktar den. När jaget träder in i rummet med sin text gör hon det som en "alien utan moral", hon invaderar det som "en sjukdom", som "djävulens krafter", och det inte bara som en ironiskt ("jag är ond. Jag är monster. Jag skriver om er") iscensättning av hur de andra i klassen ser på henne.⁷⁰ Hur hon blir till i de andras ögon, den position som diskursen hänvisar henne till, blir en del av hennes självförståelse. Hon är orolig över att hon verkligen "förlorat sin mänskliga sida", att "alla ska fatta vem jag är: ond, ond människa":

⁶⁷ Brown, 2008, s. 78

⁶⁸ InterPELLERING är ett begrepp från den franske marxisten Louis Athusser för att beskriva hur vi blir till som subjekt utifrån vilka rop från vår omgivning vi lär oss svara till.

⁶⁹ Subjektet framstår även som "monolitiskt", något som enligt Brown påverkar både feminismens förmåga att vara "det socialt inkluderande projekt som den haft ambitionen att vara", men också ett likställande av vissa handlingar med en identitet som i grunden är fiktig (exempelvis homosexuell), Ibid, s. 90

⁷⁰ CLP., s. 36f ; s. 46; s. 40

Ja, jag är omänsklig, jag går genast med på att jag är omänsklig, jag speglar mig i era blickar och ser ett monster: JAG ÄR ETT MONSTER, FAST I MIN MONSTRUOSITET⁷¹

Men det är inte bara en fråga om självförståelse. Texten genomför i själva verket en allians med allt det som i likhet med "klassens groteskomun" är kroppsligt, omänskligt, monstruöst, kort sagt, allt det som är "under" i underordningen, något som i sin tur är en gammal upprorisk trop.⁷² En trop som går att känna igen i flertalet liknande projekt, som Carina Rygbergs *Den högsta kasten*, eller *Myggor och tigrar* av Maja Lundgren.⁷³ Det kroppsliga fungerar i texten på ett liknande sätt. Att bli kropp är att underordnas, det är att framträda som avvikelser från det neutrala och interPELLERAS som enskild, att bli synlig som kropp. Jaget är specifik i relation till den liberala diskursens "vita hipstertytor".

Samtidigt finns det en enorm makt i det enskilda, kroppsliga, när det blir litteratur. En anledning till att texten är så effektiv är nämligen just därför att den är så kroppslig. Inte bara att den kretsar kring de kroppsliga reaktionerna och skillnaden i kropp mellan exempelvis jaget och Isis. Även själva prosan, med dess utrop, skarpa vändningar mellan tvivel och högmod, ilska och sorg och framförallt den akuta, hjärtbultande rytmen, ger en otroligt kroppslig och affektfull läsning. Allt detta som i sin tur skapar en reaktion hos läsaren och gör att texten känns trovärdig. På ett paradoxalt sätt är det med andra ord så, att det som i ett annat sammanhang skulle kunna göra en person otrovärdig (inte är vid sina sinnens fulla bruk, inte tänker klart osv) när det träder in i fiktionen och blir gestaltning, får motsatt effekt.⁷⁴ Det är det som gör att vi fortsätter läsa. Det som aktualiserar kopplingen mellan gestaltningen och det djävulska, det förföriska och den lockelse som litteraturen utgör, den risk och den fara för den rådande ordningen som är den fiktionens potential att "hota vår värld" som Foucault talar om.⁷⁵

⁷¹ CLP, s. 45f

⁷² Något som väl egentligen går tillbaka åtminstone till Miltons *Paradise Lost*, men även exempelvis den tidiga socialistiska diktningen i *Hatets sånger*, Stockholm: Vertigo förlag, 1999

⁷³ Maja Lundgren, *Myggor och tigrar*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 2007; Carina Rydberg, *Den högsta kasten*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1997

⁷⁴ Vad det kan bero på, och på vilka eventuella grunder litteraturens sanningsanspråk i relation till kroppsligheten vilar skulle kräva en för grundlig utredning för att låta sig göras här.

⁷⁵ Foucault, 2008, s.

4.2.6 Proletariatets diktatur

Texten använder sig alltså av det "underjordiska", den kroppsliga position som det kvinnliga, rasifierade proletariatets kropp blivit hänvisat till av en diskurs på vilket de andra kropparna befinner sig i en borttonande skala av neutralitet. Genom att göra litteratur av den, angriper den i sin tur själva det skenbart neutral. Men även något som vi kan se i scenen med krissamtalet: när inte bara kroppen skildrad genom texten, utan även "jagets text", träder in i rummet, händer det något. När den kroppsliga erfarenheten av underordningen uppträder gestaltad och därmed full av den makt som gör fiktionen farlig, påverkar detta de andra eleverna *i deras kroppslighet*. Plötsligt är det de som är i affekt. Som är "halv hysteriska", fulla av "ilska och okontrollerbara känslor":

Många av dem LÄCKER ur munnarna utan att kontrollera det. Pratar för mycket, säger dumma grejer, har ett alldeles för högt tonläge och tempo. Pratar innan de hunnit tänka, det kommer rakt ur hjärtat, desperation. Själv sitter jag relativt lugn, MAKT.⁷⁶

Medan jaget får ett helt nytt stråk av kylighet. Detta i likhet med hennes allierade Vio och Athena, som "sitter relativt lugna och coola idag," medan "resten av klassen darrar, skakar".⁷⁷ Som en illustration av den positionen fortsätter jaget att anteckna medan diskussionen pågår, ett "dagboksskrivande" som gör de andra i klassen obekväma, och det med rätta, eftersom det är därifrån den makt som ligger i hur jaget "gestaltar [s]in situation", utgår ifrån.⁷⁸

Denna koppling mellan gestaltning av den egna situationen och kroppsligheten går som en tråd genom texten. Men i scenen när "krissamtalet" är över, när jaget sitter i Vios bil tillsammans med några klasskamrater bort från ön, lyfts det till en helt annan nivå. Trots den spända stämningen kan hon inte hålla tillbaka sina av kropp och begär impregnerade impulser. "Gud vad snygg han är" råkar hon säga "högt och drömmande" när de passerar poeten Johannes Anyuru som som är på skolan för ett översättarseminarium, och förutom att vara ett typiskt pinsamt spontant uttrop i en ansträngd situation, skriver detta fram

⁷⁶ CLP, s. 38; s. 47

⁷⁷ Ibid., s. 39

⁷⁸ Ibid., s. 38

jaget som *mera kropp* än omgivningen.⁷⁹ Där de andra, (föreställerv i oss av vad vi vet om dem sedan tidigare) sitter stela och hipstervita, är hon någon som inte ens i den spända situationen hon befinner sig i kan låta bli att ge uttryck för sin kroppslighet och sitt begär. En kroppslighet som i sin tur blommar ut i en nästan erotisk vision om en önskan att beröras, upplösas, om penetration och närhet och kropp:

[D]en här intensiteten som genomströmmar min kropp, nästan lyfter den [...] penetrera mig djupt, snälla. [/] Tryck ner mig så långt du kan under dig, snälla [...]. Rör mig med dina händer, din kropp, om och om igen, hela min kropp, sluta aldrig röra mig, snälla [...]. Jag trycker mig mot klasskamraterna i baksätet, jag trycker mig mot Vio i förarsätet, jag trycker mig mot Johannes på parkeringen.⁸⁰

Kroppsligheten försätter genomströmma texten, som när jaget kommer hem, går på ett pass salsaaerobic och "Dansar kroppen av mig. [/] Dansar kroppen av mig. [/] Dansar kroppen av mig".⁸¹ Sedan direkt efter det sätter sig, öppnar ett dokument som hon döper efter texten vi läser.⁸²

Detta sätt att koppla salsaaerobice till skrivandet understryker det faktum som mot slutet av texten blir allt mer tydligt, att det är genom gestaltningen av framförallt kroppsligheten som vi känner igen oss och allieras med jaget. Texten använder sig av det litterärt effektfulla i den position som kropp som den underordnade förvisats till, men här är det en kroppslighet som inte är ett dugg monstruös. Eller snarare, den är djupt mänsklig, till och med universell, i sin monstruositet. Detta är jagets svar till den vädjan om att hon "ska vara mänsklig" som uttrycks av läraren Ida Linde, en vädjan som i sin tur utdefinierar jaget som *något annat än människa*, så som varandet utanför och *inte norm*.⁸³ Gestaltningen etablerar underordnades kroppslighet *som norm* och det sker genom skrivandet. Hon blir "MÄNNISKA PÅ DET SÄTTET", men även "MONSTER PÅ DET SÄTTET".⁸⁴

⁷⁹ CLP, s. 48f

⁸⁰ Ibid., s. 50

⁸¹ Ibid., s. 51

⁸² Ibid.

⁸³ "Som att jag skulle vara omänsklig och alla här inne mänskliga! Är du blind, människa!?" Ibid., s. 46

⁸⁴ Ibid., s. 45

Vi kan därmed se att texten, med hjälp av det som är specifikt och definierat som annat i en diskurs etablerar sig som universalitet när det tar formen som litteratur. Detta är makten i att "beskriva sin situation". Och om vi därmed betraktar gestaltning som maktanspråk, kan vi säga att detta är det sätt på vilket texten tar makten. En makt som för en gestaltning av den här typen av text, som så tydligt arbetar med sin egen framvisade exterioritet, naturligtvis innebär anspråk på världen "utanför boken". Det är det sätt på vilket texten genom sin metaforik, kroppslighet, rytm, igenkänning, förekommande av läsarförväntningar och framvisade exterioritet gör anspråk och därmed också utövar ett sorts våld på verkligheten.

Vidare är detta "fiktionens revolutionära våld" tämligen ensidigt. Det släpper inte fram något annat perspektiv än det som gestaltas, det lockar läsaren till underkastelse och kan i förhållande till de andra perspektiven nästan betraktas som diktatoriskt. Samtidigt är det ett våld som är nödvändigt för att etablera den underordnades verklighet, eftersom det bara kan ske på bekostnad av andra verkligheter. Texten tar alltså konsekvensen av den antagonism som vi igenkännt redan från början i relationen Isis/Isis mamma. Det handlar här inte om någon förmedlad "agonism".⁸⁵ Snarare är det en grundläggande antagonism som inte låter sig överföras till andra arenor. En konflikt vars enda lösning är att de överordnades perspektivet får ge vika för de underordnades. Något som i sin tur kräver upprättandet av den motmakt som är textens gestaltning och vars historiska motsvarighet i den politiska teorin är proletariats diktatur. Att det är frågan om den underordnades perspektiv blir tydligt i det parti av "krissamtalet" där Elin tar till orda. Det som hon, enligt texten, "formulerar utmärkt själv under samtalets gång":

"[Y]tterst är det en maktfråga" säger Elin, "vem har rätt till berättelsen". Well, utanför min bok kommer med all säkerhet du att ha det, men i min bok är det JAG som har det Elin. [...] Allt handlar om hur bra jag kan beskriva mina känslor, mitt perspektiv, som alltså skiljer sig drastiskt från klassens.⁸⁶

⁸⁵ Ett begrepp som används av Chantal Mouffe och flera i hennes efterföljd (däribland Brown) för att uttrycka en förhoppning om ett system som ska kunna bära konflikter genom politisk förmedling, snarare än den rena antagonismen som innebär en aggressiv motsättning, se Chantal Mouffe, *Om det politiska*, övers. Oskar Söderlind, Hägersten: Tankekraft förlag, 2008

⁸⁶ *CLP*, s. 43

Det vi kan se i citatet ovan är att "boken" innebär möjligheten att etablera ett annat perspektiv än det som gäller "utanför boken". Vilket alltså i likhet med rummet Biskops-Arnö ska förstå som det "mångkulturella, globala, klassegregerade samhället" där vissa perspektiv tas som neutrala sanningar, och andra som enskilda avvikelser, personliga och kroppsliga. Det är därför följdriktigt att det inte heller finns någon möjlighet för jaget att vara något annat än "JAG". När texten uttrycker att det är "mina känslor, mitt perspektiv", måste vi därför förstå det som en nödvändighet. Dels utifrån det att jagets ensamhet, avsaknaden av en gemenskap på platsen Biskops-Arnö, är en del av det faktum att kroppar som hennes har begränsad tillgång till det rummet. Att kräva etablerandet av en konkret gemenskap "på ön" skulle alltså vara att kräva av den underordnade att hon upphävde själva sin underordning.

Men det måste också förstås som en konsekvens utav litteraturens "jag talar", alltså av det författarnamn som reglerar diskurser och "farliga fiktioner" i vår kultur. Därmed inte sagt att det proletariat vars diktatur i texten "Isis mamma..." upprättas utgående från ett jag och ett jags perspektiv inte påverkas av den regleringen. Det är mycket möjligt att det får konsekvenser för de kollektiva ansamlingar som är möjliga att göra utifrån en specifik klasserfarenhet (exempelvis ensamhetens). Men det är konsekvenser som framförallt, vilket vi kommer att se, utspelar sig i världen "utanför min bok".

4.2.7. Förekommandet av våra reaktioner

En annan aspekt av gestaltningen som vi hittills bara i förbifarten berört, är det sätt på vilket texten jobbar med att förekomma läsarens förväntningar. Precis som samtalet med Isis också handlar om berättigandet av att behandla den moder-dotter relation som också behandlas av texten, är 'Krissamtalet' ett samtal som i mångt och mycket är ett samtal om texten vi läser. Jaget visar bland annat på hur hennes text bedöms utifrån en annan måttstock, genom att jämföra reaktionen på sitt projekt med hur kamraterna reagerat på Lars Norén. Dessa dubbla måttstockar uttrycks av Tom William-Ohlsson Silkeberg, när han uppfattar jaget som "ond, obegriplig och sjuk i huvudet", men samtidigt skrattar åt att "Ingegärd Waaranperä ser ut som en hund med läppstift", men blir även

tydligt i de partier som handlar vem som har makten i en sådan här typ av text.⁸⁷ Som i Elins kommentar i citatet i förra avsnittet, eller den diskussion om den här textens relation till idén om kulturen, samhället och offentligheten som något neutralt.⁸⁸ Texten tar upp de här frågorna om offentlighet utan att lämna dem oemotsagda, den försvarar sig direkt eller indirekt genom att förekomma en viss typ av läsarreaktion, och de gånger jaget själv står svarslös träder en annan röst in till jagets försvar. När projektet beskrivs som ett slags "omvänt förtryck", bland annat av läraren Sara Gordan, som är "inne på samma spår: det är klart att konsten får vara fri, det håller vi nog alla med om här inne, men det ju inte heller vara så att en person känner sig fri, medan sexton andra blir ofria".⁸⁹ Ett påstående som till sin form påminner om en viss kritik av liberalismen (som just "frihet på andras bekostnad"), fast i själva verket bidrar det till att, då det inte igenkänner de uteslutningsmekanismer som i sin tur avgör vilka perspektiv som blir gällande bland "de sexton andra", återupprättar det liberala perspektivet. Vilket givetvis aktualiserar en "offentlig debatt" om konstens frihet som skulle kunna uppstå i anslutning till texten.

Sara Gordans kommentar får jaget att tappa behärsksningen. Hon ryter "något" som vi inte får ta del av – kanske minns hon inte, eller så censurerar texten sig – och ser därefter "skuldmeveten ut".⁹⁰ Att jaget blir så upprört kan vi läsa som att det här har att göra med att det, förutom att vara ett försök att återupprätta diskursen om den naturla arenan Biskops-Arnö, eller ett försök att ta ifrån jaget det eventuella tolkningsföreträde hon skulle kunna tänkas ha i sin position "som förtryckt", är ett angrepp på jagets identitet över huvud taget. Det repliken gör är att den återför jaget till en position som "inte förtryckt", vilket innebär att allt det som drabbat och drabbar henne på ön står utan förklaring igen. Men istället för att, som till exempel i "sveket" mot Elin, som det talas om och som jaget uttrycker stor skuld inför i flera sidor innan texten träder in och argumenterar

⁸⁷ *CLP*, s. 43

⁸⁸ En diskussion som ofta, vilket vi kommer att beröra även i analysens andra del, tenderar att ackompanjera uppträdandet av det post-koloniala perspektivet i offentligheten. Det utvecklas till en kamp om arenans eventuella genomskinlighet, jämför exempelvis Spivaks uppgörelse med det foucauldianska och deleuzianska projekten mot subjektets –enligt henne skenbara– utplånande, i "Can the subaltern speak?", Spivak 1988

⁸⁹ *CLP*, s. 38

⁹⁰ *Ibid.*, s. 38

för sin sak,⁹¹ är det här två andra röster som rycker in till jagets försvar. Dessa skrivs därmed fram som något utifrån kommande. Först Vio, som utbrister "men hallå! vad är ni så rädda för?? om jag kände så skulle jag börja rannsaka mig själv, min egen paranoia", sedan Athena Farrokhzad som "överblickar allt som en klok hök, vishetens gudinna är hon, Athena",⁹² och säger att "jag vill inte förbjuda något som skapar obehag i rummet, för det skulle vara att detronisera något som kan vara subversivt i sitt obehag".⁹³ Denna idealiserade bild av Athena Farrokhzad är ett uttryck för att hon är den enda maktinstans i rummet som allierar sig med jaget (som är på hennes sida som ett ofta tyst stöd under samtalet och som väljer att fortsätta handleda jagets projekt när samtalet är över). Men det bidrar också ytterligare till att skriva fram henne som en objektiv instans. Ännu mer än Vio tappar hon aldrig ansiktet, börjar aldrig skrika, sitter lugn och cool. Hennes perspektiv är hökens och den invändning hon kommer med, som ju är det sätt som texten indirekt svarar på Sara Gordans replik, understryks som kommande från en pålitlig och utifrån stående instans.⁹⁴ Det sista accentuerat av själva repliken, som med sin sirliga utformning och sitt delikata språk, står ut från resten av samtalet som en liten juvel av sanning.

4.2.8. Mord i salongen

Förutom att här, på ett indirekt vis, ta makten över det eventuella samtal som den här texten skulle kunna leda till i en offentlighet, påbörjas även omförhandlingen av den offentligheten redan i texten. Genom att skriva in klasskamraternas reaktioner på texten och turnera alla de olika invändningar som projektet kan leda till. På det sättet får Biskops-Arnö fungera som en typ av semioffentlighet, det som Åsa Arping talar om som salongskultur.⁹⁵ För i likhet med artonhundratalets salonger står människorna och texterna i det här sammanhanget hela tiden i relation till en konstant närvarande, potentiell offentlighet, då den sociala konventionen gör gällande att det är troligt att de

⁹¹ *CLP*, s. 43

⁹² *Ibid.*, s. 39

⁹³ *CLP*, s. 39

⁹⁴ "[S]om en klok hök, vishetens gudinna är hon, Athena", *Ibid.*, s. 39

⁹⁵ Arping 2013

som går på skolan på ett eller annat sätt kommer bli publicerade.⁹⁶ Detta får en funktion, inte bara för texterna som cirkuleras, utan även och framförallt för produktionen av namnen.⁹⁷ Det texten gör är att ta konsekvensen av den konventionen. En konsekvens som inte bara är gångbar och gör texten intressant för eleverna på "litteraturens Lundsberg" (och deras eventuella borgarsläktingar). De konventioner som styr rummet Biskops-Arnö är i själva verket överförbara på en mycket mer spridd typ av semi-offentlighet, nämligen internet. Det är en offentlighet som många av oss på olika sätt relaterar till, och som i sin tur en stor del av den efterföljande striden om betydelsen av namnet Lidija Praizović, vilket vi kommer att se i analysens andra del, utspelade sig.

För att återgå till texten kan vi därmed konstatera att denna våldsamma, nästan totalitära gest med vilken texten utifrån sin underordnade position tar makten över namnen genom att producera och tillskriva dem en viss betydelse, så att säga släpar ut dem i offentligheten, är en annan aspekt av det "proletariatets diktatur" som upprättas. Användandet av "de rätta namnen" är mer av en aggression. Jaget tillskriver dem betydelse innan de ens hunnit bli till och tar på så vis, i texten men potentiellt sätt alltså även i offentligheten, makten över den subjektivitet som de tillåts bebo.

Det är detta karaktärsdöd som föranleder klasskamraterna att återkommande skrika att "Lidija vill döda oss".⁹⁸ Något som kan ses som en grov överdrift, men som också kan läsas som att texten i klasskamraternas mun lägger en dunkel vetskap om vad det innebär att förvisas från den mänskliga subjektiviteten. Vilket inte bara är en form av "social död", den icke-plats, förlagd till mitten av havet, som enligt poeten Fred Moten bebos av svartheten. Som utgör dess utsida och dess potential.⁹⁹ Det är även den rent konkreta död som varje år drabbar de tusentals människor i den globala arbetarklass som hamnar på havets botten. Som en avlägsen stank av uppflutna lik kan klasskamraternas

⁹⁶ Något som här även skulle kunna plockas in är de återkommande textsamtalen som form och vad de gör för den här typen av förekommande. Men eftersom detta rör sig utanför vår problematik kommer det att lämnas därhän.

⁹⁷ Denna typ av semi-offentlighet har på ett sett även sin motsvarighet inom vissa delar av nätet och social media en stor del av den efterföljande debatten tog fart inom.

⁹⁸ *CLP*, s. 47

⁹⁹ Se Fred Motens essä på ämnet, "Blackness and Nothingness - Mysticism in the Flesh", *South Atlantic Quarterly*, Duke University Press, California, 2013

reaktioner alltså förstås som en aning om de yttersta konsekvenserna av de mekanismer som står på spel här.

4.2.9 De rätta namnen

Oavsett om vi betraktar Biskops-Arnö som en semi-offentlighet eller inte, skriver alltså texten fram den så. Och de förekommande av läsarreaktioner som texten arbetar med går följdriktligen att läsa som ett, om än subtilt, exempel på det som Foucault menar ackompanjerar skriften i dess interna framvisandet av sin egen exterioritet.¹⁰⁰ I frågan om läsarreaktionerna sker detta indirekt, i och med kopplingen mellan texten de talar om och texten vi läser. Men likväl är det ett sätt på vilket texten gör anspråk på den. Den mer aggressiva rörelsen i det sätt på vilket texten skriver fram de andra elevernas namn som författarnamn med en särskild betydelse som i sin tur bestäms så att säga textinternt, är däremot inte det minsta indirekt. Även detta går att läsa tillsammans med Foucault, och då särskilt om vi plockar in hans notering om överträdelsens funktion. Att släpa ut sina klasskamrater i offentligheten på det där sättet är som vi varit inne på tidigare ett brott som är intimt förknippat med textens verkan och syfte. Foucault menar att författarnamnet vid dess uppträdande i historien framförallt hade som funktion att göra diskursen straffbar. Innan författarnamnet var något till vilket vi attribuerade genialitet, konstnärlighet, stor visdom, var det en instans för att bestraffa och reglerera spridningen av (potentiellt farliga diskurser).¹⁰¹ Men detta har är även, enligt Foucault, fått en effekt för själva överträdelsen. Överträdelserna har fortsatt att cirkulera parallellt med litteraturen, de har blivit en oskiljaktlig del av litteraturen:

Från den tidpunkt då han fogades in i det ägandesystem som kännetecknar vårt samhälle kompenserade [författaren] den ställning han därmed fick genom att [...] på ett systematiskt sätt begå överträdelse och återinföra faromomentet för skriften, som å andra sidan garanterades de fördelar som var knutna till äganderätten.¹⁰²

Hur detta fungerar i praktiken kan vi se när vi studerar texten "Isis mamma...". Utskrivandet av de andra elevernas namn är ett klart exempel på en sådan

¹⁰⁰ Foucault 2008, s. 79

¹⁰¹ Ibid., s. 86

¹⁰² Ibid.

överträdelse. Den fungerar eftersom den är så kittlande, lockande, något som har att göra med att den konnoterar det som är nytt. När hon tar den politiska konfrontativa litteraturen som ofta (men inte alltid) tidigare varit förknippat med mer offentliga personer, och för ner den till en nivå så att den drabbar (än så länge) icke-offentliga personer (även om dessa ofta bär på ganska offentliga efternamn). Dessa personer är dessutom unga och kan utifrån ett liberalt perspektiv, då de saknar formell makt, betraktas som maktlösa. Det är alltså bara utifrån en förståelse av överordningen som strukturell, som beroende av namn och härkomst, som texten kan motiveras, vilket ytterligare poängterar den strukturella kritiken. Det är detta "nya" litterära grepp som får läraren Arne Sundelin att tycka att "Lidijas projekt är intressant, för det väcker många intressanta frågor om etik och moral och ställer dem på sin spets".¹⁰³

Om vi ska utveckla ovanstående resonemang något, kan vi säga att texten definitivt skulle vara mindre intressant om det inte på något vis berörde de andra. Om den till exempel höll sig till de konventioner som gäller för dagboken, vilket hittills präglat både uppträdandet av och en ofta felaktig förståelse av liknande fenomen, om den primärt arbetade med att producera ett avtäckande av sina egna hemligheter och inte exempelvis Elins.¹⁰⁴ Samtidigt är det inte så att projektet "slår på dem som redan ligger". I sådana fall skulle det inte ställa särskilda många "intressanta frågor om etik och moral". Det sker just genom att de namn som jaget plockar in i texten bär på en viss karaktäristika som framträder om vi jämför med jagets namn. Till skillnad från jaget, som har ett namn som gör att hon inte får tillgång till "[s]venskhet, medelklassighet, överklassighet" oavsett utbildningsbakgrund, utan är hänvisad till "underklassen", bär många av klasskamraternas namn som ger dem automatiskt tillträde till den kulturella sfären. Platsen för deras privilegium ligger här alltså, helt i linje med första delens upptagenhet med mödrarnas kamp, på namnets nivå. Allt detta framträder i följande citat:

Jag vet minst tre dussin icke-svenskar som skriver bättre än dessa fån, varför sitter inte de här och hjälper till att vidga rummet?? / Svenskhet, medelklassighet, överklassighet, så lång ögat kan nå. / JAG KVÄVS / Axels pappa är arkitekt, exakt det som min pappa aldrig

¹⁰³ CLP, s. 38

¹⁰⁴ Jmfr. exempelvis Ohlson & Forslid, 2011

fick jobb som i Sverige. Kanske har min pappa serverat din mamma en pizza på Michelangelo i gamla stan på lunchen? Själv känner jag bara för att trycka upp en massa pizzor i ansiktet på er.¹⁰⁵

Textens ambition är alltså, om vi jämför med dagboken som förståelse för liknande projekt, inte att avslöja det egna skamliga pizzaätandet. Hur jaget vräker i sig när ingen ser, de flottiga fingrarna, skammen efteråt. Det texten vill är att trycka upp den pizza som jagets pappa, av det globala klassherravälde som de andra eleverna åtnjuter, tvingats servera deras mammor i ansiktet på samma mammors barn.

Om vi därmed precis som texten betraktar namnen, inte bara som platsen för regulation av en viss litterär diskurs, utan också som ett sätt att koda fördelningen av materiella privilegier i ett klassamhälle (särskilt ett sådant allt mer rasifierat som vårt) framträder en annan aspekt av de andra elevernas rätta namn. De får en funktion av kraftnamn. Genom att använda sig av deras styrka, både det att de är kända, men även att de inte är tillräckligt kända, samsat med det privilegium som bärarna bär på på grund av dem, och placera dem i en text som i sin tur angriper dels deras privilegium, dels återför hela den rörelsen och all den kraft den tar från de rätta namnen till namnet Lidija Praizović.

4.2.10 Brottet i cirkelns mitt

I linje med den underjordiska tradition som texten genom sitt bildspråk skriver in sig och sin självförståelse i, skulle vi kunna förstå den här processen som en sorts häxkonst eller besvärjelse. En ritual som äger rum i rummet Biskops-Arnö och som utgörs av texten vi läser. Här är namnen kraftord vars nämnande i textens potentiella offentlighet åkallar de makter som ska ge besvärjerskan makt. De är demoner vars höga klasstillhörighet hon genom att ta makten över deras rätta namn ämnar erövra. Besvärjelsen i sin tur är texten vi läser. En besvärjelse som förutom de kraftord den innehåller, även är den mässande rytmen, skönheten i prosans och gestaltningens alla styrkor vi som läsare stämmer in i, som en kör. Vi aktiveras med våra kroppar, vår identifikation, njutning och andning, repeterar med våra kroppar besvärjelsens ord och bildar

¹⁰⁵ Ibid., s. 46

därmed den kollektivitet som behövs för att göra varje anspråk på verkligheten genomslagskraft och styrka. Vår närvaro gör den till potentiell diskurs.

Men ritualer brukar ju kräva offer. En överträdelse, ett brott i cirkelns mitt att locka kören till platsen för ritualen med doften av blod. Den som offras i cirkelns mitt är Elin. Med de ord som läggs i Elins mun: "Lidija har skrivit något som hon lovat att inte skriva, något om min identitet och sexualitet som jag inte vill att folk ska veta eller som jag vill berätta själv. Lidija har svikit ett förtroende."¹⁰⁶

Sveket mot Elin innebär textens kanske största moraliska dilemma för oss som läsare. Det förtroende som jaget sviker är av intim och sexuell natur, hon blottar Elin på något mot hennes vilja, vilket trots att hon inte skrivs ut med efternamn, skulle kunna betraktas som ett sorts övergrepp. Vi vet heller inte mycket om Elin; var hon kommer ifrån, vilken bakgrund hon har, hur hon tidigare agerat mot jaget. Medan jaget i sin tur här visar upp sitt kanske tydligaste tvivel inför vad det gör. I relation till Elin ser vi henne som en svag och sorglig gestalt, någon som är rädd för sig själv och sina drivkrafter, vilket inte bara verkar vara en källa till skräck:

Jag är rädd, jag är rädd för mina egna drivkrafter. Den här intensiteten, det här behovet att känna till maximum. Vad som sätter igång skrift hos mig: trånandet och avvisandet, för de sätter igång så mycket känslor. Så först trånar jag efter folk och sen ser jag till att bli avvisad av dem, nu senast av klassen.¹⁰⁷

Denna pendling mellan "trånande och avvisande" är inte bara ännu ett sätt på vilket jaget i texten "blir mänsklig". Detta turnerande av pendlingen mellan närhet och avstånd, som visar sig som tydligast i relation till Elin, verkar även vara själva den svårighet, det "problem" som behövs för att sätta igång skrift hos jaget. Ett exempel på denna pendelrörelse är motivet till offret av Elin. Först måste hon "offras för att hon kom nära mig", men sedan ändrar sig texten och påstår att hon "måste offras för att hon vägrade komma nära mig, för att hon vägrade dela kropp med mig". Något som i sin tur mynnar ut i en önskan,

¹⁰⁶ I *CLP*, s. 40

¹⁰⁷ *CLP*, s. 44

minnande om den mot slutet av texten, om att bli "bojkottad" och "föraktad", parat med en bedjan att "snälla, snälla, smält samman med mig".¹⁰⁸

Förutom att vara ett destabiliserande av utsägelsepositionen, verkar även brottet och överträdelsen här vara inte bara det som driver oss i "kören" till platsen. Det verkar även vara något som driver själva skriften. Jagets upptagenhet med, kluvenhet och skuld inför "offrandet" av Elin, skrivs fram som det som skrivandet behandlar och tar sitt ursprung i. Något som må vara sant eller inte, men effekten det får är en dramatisering av överträdelsen. "Det går inte att lita på mig. Jag är en lögnare", påstår texten och låter därmed sin egen kluvenhet, något som bidrar till att ytterligare fördjupa gravheten i brottets karaktär, destabilisera (om än tillfälligt) textens sanningsanspråk.¹⁰⁹

Detta dramatiska tal som omger den kluvenhet jaget uttrycker inför det brott hon begått, har också sin motsvarighet på textens berättande plan. Under de sidor som går efter att vi fått veta att texten begått ett brott mot Elin får vi ta del av en diskussion om de eventuella konsekvenserna av det, texten turnerar olika känslor eller argument för eller mot den och vrider och vänder medan vi i "kören" blir allt girigare efter det där intima som kommer avtäckas. När texten väl avslöjar det, vilket den gör efter ett inte allt för långdraget halster, begår den samma brott som texten de talar om, vilket gör att sammanträffandet mellan texten de talar om och texten vi läser slutligen fullbordas. Vi deltar i samtalet tillsammans med de som befinner sig i rummet, och vi gör det på jagets sida. Genom texten är hon inte längre ensam. Hon har brutit ensamhetens sigill och skapat en kollektiv ansamling utgående ifrån den erfarenhet (av bland annat ensamhet) som gestaltats. Och även om den ansamling som omger henne i klassrummet än så länge är lika osynlig som en änglaskara, finns den där som en potentialitet.

4.2.11 Författarnamnet är att äga överträdelse

I vår läsning av texten som ritual ovan finns det ytterligare en aspekt som vi inte ännu tagit i beaktande, nämligen syftet med ritualen. I det sammanhanget är det viktigt att vi påminner oss om Foucaults resonemang om att författarnamnet, inte bara som instans för bestraffning av överträdelse, utan även för reglering av

¹⁰⁸ Ibid., s. 45

¹⁰⁹ CLP s. 45

diskursen. Det är ett sätt på vilket diskurser kontrolleras i det borgerliga samhället. Hur fiktionen med alla dess överträdelser och faror attribueras till ett visst namn, men även vice versa, det sätt på vilket överträdelser ägs. Om vi slutligen godtar en överföring av Foucaults förståelse av det borgerliga samhället till vår senkapitalistiska samtid, så är det ett resonemang som har stor betydelse för vår förståelse av produktionen av namnet Lidija Praizović.¹¹⁰ Namnet Lidija Praizović blir alltså det som produceras av allt det mod och alla de överträdelser som är texten "Isis mamma".

Emellertid måste vi här försöka med konststycket att läsa texten som att den fungerar på flera sätt samtidigt; både som att den bär på ett verkningsfullt revolutionärt anspråk, att den erfarenhet och position som gestaltas potentiellt skulle kunna öppna upp för formerandet av en gemenskap och den kollektiva ansamling utifrån gemensamma erfarenheter som behövs för att etablera en motmakt med kraften att förändra en odräglig situation. Men att den på samma gång är ett sätt att attribuera en viss språkligt-politisk virtuositet till ett författarnamn som därmed, i relation till den arbetsmarknad som är kultursfären, fungerar som CV för kroppen bakom namnet.

Dessa båda tendenser sammanträffar i själva verket på det textens performativa plan som vi igenkännt som "ritualen", i det att de drag som attribueras till författarnamnet Lidija Praizović i och med den här texten får en subversiv karaktär. Hon blir så att säga lite "häftig och subversiv". Men samtidigt är det en subversivitet som i sin tur kan sägas använda sig av författarnamnet för sin spridning. Både i produktionen av eventuella kollektiva ansamlingar, men även sättet som den visar på (och eventuellt förflyttar) gränserna för diskursen.

Detta att äga en överträdelse är däremot även det något som texten har en hög medvetenhet kring, vilket blir uppenbart vid den punkt då texten äntligen genomför det avslöjande "av intim och sexuell karaktär" som den, både innan och efter, ger uttryck för sin ångest och kluvenhet (exempelvis hur hon precis innan avslöjandet uttrycker en önskan om att "rädda Elin ur projektet").¹¹¹ När

¹¹⁰ Det är en överföring som egentligen kräver en vidare undersökning av utvecklingen under kapitalismen, exempelvis röreslen från formell till reell underordning av arbetet under kapitalet och de eventuella konsekvenserna som det får, men här får vi nöja oss med att konstatera att privategendomen och ägandet fortfarande har avgörande betydelse för fördelningen av samhällsliga resurser och därmed är resonemanget gångbart.

¹¹¹ CLP, s. 42

avslöjandet däremot inträffar, sker det som ett resultat av något som Elin säger. Hon pratar om de "förödande konsekvenser" det jaget skrivit får, något som gör att jaget inte kan låta blir att argumentera för sin sak:

Vad är det egentligen jag skrivit som är så farligt?? Detta att hon är BDSM-utövare. Men är det en hemlighet, eller vad? Det var en av de första sakerna hon sa till mig, och inte bara till mig. Hon har suttit och pratat om det kring bordet i matsalen med de flesta. Min upplevelse är att hon stylat med det. Det är ju inte som att det inte är inne att ha en pervers sexualitet.¹¹²

Förutom att skapa en förskjutning mellan texten vi läser från texten i rummet och däremot på ett sätt skriva in den läsarreaktionen i det sätt som texten gör sina avslöjanden på (där de facto en viss reaktion på avslöjandet *leder till* själva avslöjandet), och förutom att vara en bagatellisering av det "brott" jaget på andra ställen talar helt annorlunda om, blir det här framförallt en fråga om vad som är intimt och vad som är offentligt.

Det är som att förståelsen av *vad* platsen Biskops-Arnö är här ställs på sin spets. Där Elin förstår det som en privat sfär, förhåller jaget sig till "bordet i matsalen" som en sorts semi-offentlighet. Detta förhållningssätt kan vid första anblicken förefalla absurt. Att säga något vid ett matbord på en skola är något annat än att skriva något i en text som publiceras och oavsett vad är det väl rimligt att förutsätta att var och en får bestämma själv vad som ska avslöjas om de och inte. Men det är just denna skillnad i synen på vad för plats de befinner sig på som genomsyrar texten. En skillnad i syn som har sin grund i klasshärkomst. Där "klassen" befinner sig i en skyddad sfär, i en neutral privat miljö där de kan slappna av, befinner sig jaget i fientlig terräng. De är helt enkelt på olika platser.

Därmed inte sagt att det som texten gör inte är tveksamt. Tvärtom. Det att vara "på gränsen" är en del av poängen, något som texten, vilket vi sett ovan, knappast hymlar med. Det som den däremot gör, är att väga det brott som jaget begår mot Elin med den situation, av högst politisk karaktär, som hon upplever på Biskops-Arnö och vilken Elin tar del av; utanför boken är hon den

¹¹² CLP, s. 43

trovärdigare, jagets räddning är skrivandet.¹¹³ Alltså den gestaltning som gör oss beredda att acceptera, kanske till och med bejaka, brottet mot Elin.

4.2.12 Att styla med underordning

Men här är också jagets noteringar om *hur* Elin talat om sin sexualitet av yttersta vikt. Jagets "upplevelse är att hon stylat med det". Det är alltså inte något som Elin *inte* vill ha avslöjat, utan något vars avslöjande ger henne någon typ av "style". Så vad är då denna style?

Flera av dessa resonemang är giltiga även om vi inte accepterar Biskops-arnö som salongskultur, men om vi gör vi det, och om vi därmed läser texten utifrån en vetenskap om hur författarnamnet fungerar som ett sätt att äga överträdelse i den borgerliga kulturen, kan vi konstatera hur texten här får syn på Elins förhållningssätt till den underordnade position hon kan göra anspråk på utifrån sin sexualitet. Att Elin "stylat" med sin sexualitet, antyder att hon använt den som emblem på sina persona. Något som den ytterligare understryker genom påståendet "att det är ju inte som att det inte är inne att ha en pervers sexualitet".¹¹⁴ Inne kan naturligtvis förstås lite olika. Som gällande för vissa "kulturella vänsterkretsar", men även i relation till en bredare kapitalistisk offentlighet där utmärkandet av det egna varumärket gentemot andra, vilket ju är samma sak som att säga den intensitet av överträdelse som ett författarnamn kan äga, är av största vikt.¹¹⁵ Detta kommer vi att fördjupa ytterligare i analysens andra del när vi tittar närmare på konsekvenserna av förekommandet av läsarreaktionerna. Här räcker det att konstatera att texten "Isis mamma..." reagerar på de här mekanismerna och använder sig av dem.

I hjärtat av textens fokalpunkt, den framvisade exterioritet som är användandet av de rätta namnen, har vi alltså en problematik som vi känner mycket väl igen. En problematik som har en direkt relevans för författarnamnets relation till det politiska. Texten tar upp och använder sig av avslöjandet av Elins sexuella preferenser för att skildra den mekanismen. Elin blir här ett exempel på något som är gällande i en stor del av offentligheten idag, nämligen den att kunna märka det politiska med sitt eget namn. Ett fenomen som också bär med sig, just

¹¹³ CLP, s. 43

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Detta var innan *Fifty shades of Grey* och genomslaget för "BDSM".

genom sammanblandningen av författarnamn och identitet, all den typ av politisk stagnation som Brown igenkänner hos ressentimentet.¹¹⁶ Men inte nog med det. När texten "Isis mamma..." förnekar Elin rätten att själv sätta emblemet "BDSM-utövare" på sin persona utifrån en position som underordnad använder den sig av den mekanismen för att skildra sin egen underordning. Eller, annorlunda uttryckt: skriften visar fram en exterioritet som i sin tur illustrerar hur framvisandet av en exterioritet med politiska konnotationer i sig fungerar. Detta i samma andetag som den tar makten över och tillskriver rörelsen mening i relation till sin egen underordning. Men inte bara i relation till sin egen underordning. Den gör det också i relation till framvisandet av den skriftens exterioritet som är dess eget "rätta namn".

Alltså namnet Lidija Praizović.

4.2.13 Produktionen av namnet Lidija Praizović

Min räddning är skrivandet. Allt handlar om hur bra jag kan beskriva mina känslor, mitt perspektiv, som alltså skiljer sig drastiskt från klassen. Jag står och faller med min text. Skrivandet är allting för mig.¹¹⁷

Vi har tidigare läst gestaltningen i relation till det politiska utan att egentligen ta särskilt mycket hänsyn till vad texten gör för produktionen av namnet Lidija Praizović. Det vi har gjort är att konstatera att det också kan fungera som CV för den språkligt virtuosa prestation som är "Isis mamma...". I det har vi även kunnat läsa in de överträdelser som texten begagnar sig av. Hur den därmed också fungerar som ett sätt att lägga beslag på, vi skulle till och med kunna säga appropriera, dessa genom att återföra dem till sitt eget namn. Som att den därmed säger: detta är överträdelser begågna av namnet Lidija Praizović, se hennes styrka, svaghet och mod. I detta sammanhang blir användandet av de sanna namnen betydelsefullt, eftersom deras värde, klasstillhörigheten och konnotationerna av "prominenta kulturfamiljer" –allt det som gör dem intressanta– överförs till jaget och samlar sig under hennes namn. Kroppen bakom namnet kan använda den uppmärksamheten och produktionen av sitt

¹¹⁶ Brown 2008, s. 58f

¹¹⁷ CLP, s. 43

namn som författarnamn för att på lång sikt erövra något av bärarna av de andra namnens klasstillhörighet, vilket rent konkret skulle kunna innebära en utgivning eller kanske en anställning på en tidningsredation.¹¹⁸ Dessa mekanismer ligger helt i linje med vad Foucault talar om när han menar att författarnamnet är sättet på vilket diskurser görs till föremål för tillägnelse, och därmed även kontrolleras, i en borgerlig kultur.¹¹⁹ Ett samhälle som strukturerade förtjänster och diskurser utifrån andra premisser än de individuella skulle naturligtvis se annorlunda ut. I likhet med den ensamhet, förstått som avsaknad av ett kollektiv i rummet med vilket hon delar sina erfarenheter, som reusulterar i den ressentimentsfulla positionen som texten tar sin början i, måste produktionen av författarnamnet i texten "Isis mamma..." ses som en nödvändig överlevnadsstrategi i relation till omständigheterna under "individualismen och privategendomen". Att det i likhet med ressentimentet, vilket Brown påpekar, både är en "reaktion på och en produkt av" liberalismens politiska vanmakt.¹²⁰ Vi ser redan i citatet som inleder detta stycke att skrivandet som arbete tar en otroligt stor funktion texten igenom. Det är gestaltandet av det egna perspektivet det handlar om. Från börjans jag som "måste ta alla tillfällen att läsa och publicera mina texter, förr eller senare kommer jag slå igenom" till slutets återblick på "krissamtalet" då Elin "sneglade hysteriskt" på jagets hand och sa "hur vet vi att Lidija inte kommer skriva också det här i projektet? Huvudet på spiken, Elin".¹²¹ Författarnamnet blir här en projektionsyta för förändring. Det blir, i likhet med pengarna i ett kapitalistiskt samhälle, den universella ekvivalens gentemot vilken alla "koder" måste översättas och förhåller sig till som till ett axiom.¹²²

4.2.14 Författarnamnet som projektionsyta för förändring

Samtidigt skildrar texten en situation, en underordning utifrån både koder och axiom, som produktionen av det egna namnet inte kommer att kunna råda bot

¹¹⁸ Det är här inte viktigt huruvida någon blir publicerad eller anställd av en tidning eller ej, det viktiga är själva mekanismen.

¹¹⁹ Foucault 2008, s. 79

¹²⁰ Brown 2008, s. 58

¹²¹ *CLP*, s. 29; *Ibid.*, s. 52

¹²² Read menar att kapitalismen avkodar och omförhandlar samtliga samhällsliga koder i relation till den universella ekvivalensen och kapitalismens krav på vinstmaximering, och att detta förhållande är att likna vid det till ett axiom som är bortom ifrågasättande, Read, s. 149

på. Denna övetro innebär en mystifiering av författarnamnet. Det skapas ett överskott av förhoppningar och begär i relation till det, det skapas något som produktionen av ett namn inte kan infria. Utifrån det perspektivet kan det vara värt att gå tillbaka återigen till citatet ovan. För, trots textens upptagenhet med att "slå igenom", talas i det i det om *skrivande*. Så frågan är om inte överskottet uttrycks just av relationen mellan produktionen av ett författarnamn och skrivandet som verksamhet. Det är nämligen ett skrivande som rymmer så mycket mer än bara produktionen av ett namn. Det rymmer precis alla de erfarenheter som texten ger uttryck för, från vad det innebär att formera sin egen politiska identitet utifrån underordnad position, till vad som händer när det perspektivet försöker hävda sin rätt i ett rum. Även här lämnar texten "Isis mamma..." det "identitetspolitiska" och blir något annat. Relationen blir det motsatta. Det är skrivandet, alltså den samlade gestaltade erfarenheten, den problematik runt det politiska och den kamp om tolkningen som texten problematiserar, tar om och krigar för, som har överhanden. Eftersom skrivandet här inte enbart syftar till att producera ett namn, utan därmed även till att sprida den erfarenhet som gestaltas vilket åtminstone i detta fallet, (men knappast alla) innebär att bli läst.

4.2.15 Brev från klassfienden

Utifrån Wendy Browns resonemang kan vi säga texten "Isis mamma..." därmed pekar på diskursens gräns. Dels genom hur den uppehåller sig vid, hela tiden är ett påvisande av och ett kretsande kring, själva de konventioner som styr rummet och frågan om vad som får finnas, vad som är neutralt, kroppsligt, politiskt. Den sysslar med gränsen för diskursen och pekar på det sättet bort mot en rättvisa bortom det sätt på vilket vi appelleras. Det sker även, vilket vi sett ovan, i relation till författarnamnet som projektionsyta för förändring. Men det den också gör är att den genom sin exterioritet plockar in ett samtal och en kamp om sig själv. Detta sker implicit under "krissamtalet", men det lyfts till en helt annan nivå mot slutet av texten. Efter att jaget har kommit hem, efter att jaget har dansat kroppen av sig, efter att jaget har satt sig och skrivit ner det som hänt, kommer det nämligen ett mail. Brevet är ett kejdebrev om situationen i Syrien,

det kommer från Tom William-Olsson Silkeberg, någon som texten igenom är den som kanske tydligast får bära klassfiendens karaktärsdrag.

Han har "aldrig tidigare skickat något sånt och kommer aldrig mer göra det", något som jaget tolkar som att han "vill understryka vad som är viktigt och vad som är oviktigt", säga att "jag vill det som är bäst för världen, Lidija vill bara det som är bäst för henne", när det enda han egentligen vill är att förtrycka jagets röst, hennes "erfarenhet i klassrummet, i världen".¹²³ Hon menar att han här dessutom spelar ut förtryckta grupper mot varandra, att han säger "det här är politik, värt att engagera sig i, men i sammanhanget tjänar det bara syftet att peka ut mig, min problematik och mitt projekt som något som saknar allt politisk estetisk relevans".¹²⁴ Även om den är mer explicit här, känner vi igen problematiken från tidigare. Det är en kamp om vad som är politisk och inte, och jaget uppfattar det som att det direkt är riktat mot henne och som ett försök att implicit underkänna hennes perspektiv.¹²⁵ Det som är viktigt är vad som sker sedan, när jaget redogör för den "typ tre sidor" långa mejlinglista med namn på "prominenta kulturpersonligheter, förlag, tidningsredaktioner, serietecknare, modehus" och så vidare som den som skickat mailet till Tom också skickat till, träffar jaget. Jaget tolkar det som att "Tom alltså här visar vilka som ingår i hans kontaktnät", vilket för jaget blir det sätt på vilket han visar var hon hör hemma och var han hör hemma i relation till kultureliten, "vilken värld som är vems", en rörelse med vilket Tom här enligt jaget tar sig "rätten att avsluta dagen".¹²⁶

Trots att mailinglistan inleder brevet, är den placerad efter jagets allmänna tankar om brevet. I själva verket avslutas hela texten med den. Detta är viktigt eftersom uppträdandet av brevet i texten redan har flyttat ut den från klassrummet. Tom William-Olsson Silkebergs rörelse blir här närmast profetisk, den typ av invokation av diskursiv trovärdighet som listan med adresser innebär blir för jaget en krigsförklaring, och det är en krigsförklaring som för första gången tydligt rör sig ut mot offentligheten. Något som texten dramatiserar

¹²³ CLP, s. 52

¹²⁴ Ibid., s. 53

¹²⁵ Detta "sätt att uppfatta" som med Maja Lindgren i *Myggor och tigrar* tog ett avgörande steg bort från vanföreställningens och närmare det politiskt relevantas domän (något som inte innebär att det inte funnits eller skildrats tidigare), Maja Lundgren, *Myggor och tigrar*, Stockholm:; Albert Bonniers förlag, 1997

¹²⁶ CLP, s. 54

genom att placera den på slutet, men även genom att påstå att Tom med detta får sista ordet. Vilket så klart inte stämmer. Det är inte är Toms text vi läser utan "jagets", den text med vilket allt är skildrat, och som ju är den som på allvar får sista ordet. Ett sista ord som i själva verket också pekar mot just detta, i det att jaget faktiskt "öppnar 'från krissamtalet' dokumentet igen och förtsätter skriva, skriver mer om idag."¹²⁷

Det är med andra ord inte bara dokumentet som öppnar mot slutet, hela texten öppnas i själva verket *ut mot offentligheten*. Något som också är en fråga om *vart den riktar sina anspråk*. Om vi läser anspråken som att de, i enlighet med vårt resonemang om skrivandets överflöd i förhållande till författarnamnet, använder sig av detsamma, återkommer vi till frågan om *att bli läst* och av vem. Om vilken läsare texten kallar på, *vad* det är för typ av kör som ska lockas till platsen för att mässa och njuta den här doften av blod. I likhet med klassfienden Tom William-Olsson Silkeberg söker den här texten sina allierade, men det är en helt annan typ av allians som efterfrågas och för att exemplifiera hur det går till i texten, kommer vi nu slutligen att återgå till vårt resonemang om formeringen av politiska identitet utifrån ressentiment.

Det som texten gör är att den öppnar upp en identifikationsyta runt formerandet av den typen av identitet. Den använder sig av ressentimentet tidigt i texten för att med hjälp av den gestaltningens kraft som är skriften etablera en allians med den typen av läsare som kan känna igen sig i den mekanismen. Genom att placera ressentimentet i början och kasta ut det i en skildring av det enskildas universalitet. Genom att utvidga jagets upptagenhet med markörer och ett förflutet som är bortom förändring och plocka in "texten i rummet", ställa den i en direkt relationell konflikt med den liberala arenan, använder texten ressentimentet för att skapa möjligheter till en kollektiv ansamling som rör sig bortom ressentimentent, men även pekar ut ur texten. Detta gör texten till ett exempel på en kulturell praktik som förmår gå bortom den problematik Brown igenkänner, i det att den gestaltade situationen i sin tur skapar ett utrymme för de människor med liknande erfarenhet att formera en kollektiv upplevelsesfär runt texten, dess författarnamn, men framförallt de erfarenheter som träder fram kring det och som därmed generaliseras. Något som i sin tur skulle kunna

¹²⁷ CLP, s. 54

ligga till grund för en förändring av våra villkor. "Isis mamma..." är ett uttryck för vad Jason Read, utifrån Deleuze och Guattari, menar är problemet för kapitalet i dess behov av nya subjektiviteter och estetiska experiment inom post-fordismen: För i och med att kapitalet eftersträvar den typen av skillnad som författarnamnet Lidija Praizović lyckas producera, innebär det också *potentiellt* spridningen av all den typ av erfarenhet som någon utifrån den positionen är kapabel till som *oroväckande efterbildi* inom den kapitalistiska cirkulationen.¹²⁸ Potentiellt, eftersom det absolut inte är någon garanti att den typen av litteratur automatiskt resulterar i en cirkulation av den här typen av farliga fiktioner. De finns där, men än så länge som möjlighet. En text som "Isis mamma..." visar på ett produktivt sätt att förhålla sig till det och på samma gång etablera ett motstånd med förmågan sträcka sig ut ur textens rum och in i andra (exempelvis Biskops-Arnös). Något som naturligtvis också, vilket vi kommer se i analysens andra del, resulterar i motreaktioner. Så länge arbetarklassen gör sina anspråk, finns det hela tiden ett behov från det borgerliga samhället att, genom en regulering som vi kommer att titta närmare på i analysens andra del, neutralisera de anspråken och blockera deras spridning. Detta är helt enkelt en del av klasskampen.

4.3 Vad händer sen?

Syftet med denna del är att undersöka vad som händer med produktionen av namnet Lidija Praizović när det träder ut i offentligheten. Vi vill fokusera på den andra aspekten av vår frågeställning och ta reda på hur de innebörder av texten "Isis mamma..." och det författarnamn som produceras av den texten i sin tur fortsätter att produceras. Hur det vi igenkännt i analysens första skede på olika sätt omförhandlas och förändras i relation till andra författarnamns produktion och vad detta gör för det subversiva anspråket och potentialen för motstånd.

"I huvudet på Lidija Praizović" och "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" har det gemensamt att de på olika sätt arbetar med att förskjuta och tillskriva innebörder till namnet Lidija Praizović och texten "Isis mamma...". Innebörder som de i sin tur aktivt producerar sig själva som författarnamn genom. Däremot skiljer de sig åt i termer av både litterära anspråk och i inställningen till det de kommit till som en reaktion på.

¹²⁸ Read, s. 154

Ekström Lindbäcks text intar en mycket skeptisk hållning. Den är, åtminstone vid första anblicken, lika mycket en reaktion på att texten blivit så "förbehållslöst prisad" i offentligheten, på den oemotsagda "version av historien" som enligt artikeln florerar inom kulturjournalistiken, som på texten i sig.¹²⁹ "Nu går det inte längre, nu måste jag säga något, den här entydiga bilden [...] kan inte få överskugga de faktiska sakförhållandena",¹³⁰ som jaget i texten formulerar det i artikeln. Detta gör att vi kan läsa tillkomsten av texten som också beroende av den genomslagskraft som "Isis mamma..." fick. Att producera sitt eget namn i relation till en text som "Isis mamma..." skulle vara meningslöst, eller åtminstone följa en helt annan logik, om texten inte blivit så spridd och omdiskuterad. Något som kan verka självklart, men är av högsta vikt. Detta är även något som gäller Folkessons text.

4.3.1 "I huvudet på Lidija Praizović"

Folkessons litterära och essäistiska text består av 13 numrerade, mer eller mindre lyriska, men alltid självbiografiskt präglade stycken. Den intar en helt annan hållning till projektet "Isis mamma..." och namnet Lidija Praizović än Ekström Lindbäcks och jaget i texten verkar identifiera sig starkt med den problematik som tas upp där.

Det börjar med att jaget, som varit med i samma nummer av *CLP* som Praizović (med ett utdrag från den kommande debutromanen), får ett samtal av sin syster som läst Praizovićs text (som ligger alldeles före jagets) och känt igen sig i den. Det fortsätter med en skildring av hur jaget läser texter och blir mycket berörd. Med en känsla som liknas vid att hitta något hon länge sökt, en källa till information (något som tyder på stark identifikation, men även antyder något ytterligare) försöker jaget få kontakt med Praizović genom *CLP* redaktionen.¹³¹ Sedan utspelar sig ett antal saker parallellt i texten. Jaget går på bokmessa och träffar en marginell karaktär från texten "Isis mamma...", nämligen Bengt Ohlssons son Jack Hildén samt dennes flickvän.¹³² Jaget möter Lidija Praizović

¹²⁹ Ekström Lindbäck inleder med att citera ett antal kulturskribenter som okritiskt hyllat projektet nämligen Åsa Linderborg i *Aftonbladet*, Lena Sohl i *Uppsala nya tidning* samt Bodil Juggas från *Arbetarbladet*, Ekström Lindbäck, s.2

¹³⁰ Folkesson, s.3

¹³¹ Folkesson, s. 1

¹³² *Ibid.*, s. 2

vid den gemensamma uppläsningen på Rönnells och över en kaffe och Praizović, jagets tankar om Praizović och den gemenskap hon upplever med Praizović skildras ingående.¹³³ En stor del av texten ägnas åt att skriva fram jagets bakgrund. Hon kommer från en familj av klassresenärer och finska invandrare.¹³⁴ Hon har en pappa som fortfarande inte gjort klassresan. Hon minns utbildningen på arkitekthögskolan och hur det inte gick så bra där, vilket antyds bero på jagets klasshärkomst. Hon tänker på saker som mat och kläder som uttryck för familjens klasshärkomst och hon tänker på "kultureliten".¹³⁵ I slutet av texten nämns det egna bidraget i *CLP* för första gången igen. Detta visas fram som en exterioritet och tolkas som att det "handlar om en tjej som smäller en annan tjejs huvud i asfalten av ingen annan synbar anledning än att denna ändå har villa och föräldrar i höginkomsttagarförorten".¹³⁶ Som för att understryka något som läsaren kanske annars skulle kunna gissa sig till, poängterar texten slutligen att de båda texterna "andas samma sak", och detta något är "klasskrig".¹³⁷

På så vis fullbordas en identifikatorisk rörelse med författarnamnet Lidija Praizović och hennes text som är genomgående för Folkessons essä. Som titeln antyder är namnet Lidija Praizović, och framskrivandet av kroppen bakom namnet, centralt. Lidija Praizović tillskrivs, på ett liknande sätt som klasskamraterna i "Isis mamma...", ett antal innebörder och egenskaper som delvis är baserade på det som framkommer i "Isis mamma...", men delvis också är en förskjutning och förändring av dessa, något som vi kommer titta närmare på i analysen.

Men även genom sitt fokus på klassbakgrund och den framvisade exterioritet den jobbar med (inte bara Praizović utan även det jag som pekar mot det egna författarnamnet, sättet att använda andras rätta namn, samt den udd som finns riktad mot kultureliten) skulle vi kunna säga att Folkesson "gör en Lidija". Hållningen till "projektet Praizović" är i själva verket så pass affirmativ att den

¹³³ Ibid., s.1ff,

¹³⁴ Vi skulle här kunna problematisera den utsagan och fråga oss om barn till klassresenärer verkligen kan vara klassresenärer, men genom ett fokus på familjen som enhet är det detta som skrivs fram.

¹³⁵ Folkesson, s. 3ff

¹³⁶ Ibid., s. 7

¹³⁷ Ibid.

bitvis blir rätt så brutal. Jaget och Praizović smälter ihop, eller riskerar åtmonstine att blandas samman, trots att den Praizović som spökar runt i Folkessons text skiljer sig avsevärt från jaget i "Isis mamma...".¹³⁸

Men den kanske tydligaste skillnaden är tonfallet. Där Praizovićs text präglas av hela det spektra känslor vi undersökt ovan, är tonen i Folkessons essä förhållandevis jämnt och konsekvent. Texten bekymrar sig inte så mycket om att koppla ihop skeenden eller hålla fast vid en berättelse, och den lämnar sällan sitt milda tillbakablickande, prosalyriska modus. Till skillnad från "Isis mamma..." som fräser "DÖ, DIN HORA!", konstaterar "I huvudet på Lidija Praizović" poetiskt att "när man lägger Litium i vatten exploderar det".¹³⁹

4.3.2 "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill"

Ekström Lindbäcks text däremot är jämförelsevis nykter och opersonlig. Detta har givetvis att göra med arenan den utspelar sig i; SVT-debatt ställer helt andra krav än en självbiografisk essä i en kulturtidskrift. Men det är även kongenialt med det perspektiv texten anlägger. Den inte bara ifrågasätter rapporteringen, att kulturnyhetera "låtitt ett filmteam paradera runt" med Praizović på Biskops-Arnö samtidigt som de som känner sig kränkta befinner sig där, eller *Const Literay (P)reviews* redaktionella ansvar och därmed att ett projekt som "Isis mamma..." överhuvudtaget tilltås ta plats i offentligheten.¹⁴⁰ Den gör det genom att från början till slut, åberopa något som skulle kunna beskrivas som en objektiv värdeskala:

Jag hade inte tänkt skriva den här texten. Jag är inte objektiv. Det är man inte när man är nära vän med någon som utsatts för kränkningar. Men eftersom den mediala bilden har cementerats till en enda oemotsagd version av historien, är det svårt att fortsätta vara tyst.¹⁴¹

Citatet visar på något som sedan kommer att bli genomgående för texten av Ekström Lindbäck. Genom att skriva fram sin egen position som "icke-objektiv",

¹³⁸ Både i hur jaget överväger att klä sig inspirerat av det som hon igenkänner hos Praizovic, men också i att så mycket av det som tillskrivs Praizović i texten ofta framstår som rena projektioner. Ibid., s. 4

¹³⁹ Praizović, s. 32; Folkesson, s. 6

¹⁴⁰ Ekström Lindbäck, s. 3

¹⁴¹ Ibid., s. 1

och genom att motivera detta utifrån hennes nära relation med de "som har utsatts för kränkningar", producerar texten den neutrala positionen utifrån idén om att objektiviteten är något icke-kroppsligt, icke-relationellt, icke-affekterat. Detta är något som både förutsätter och motiverar existensen av den skenbart neutrala arena i vilken texten också utspelar sig. Lyra Ekström Lindbäcks text hakar med andra ord direkt tag i den "rättens paradox" som texten "Isis mamma..." pekar på och till viss del löser genom att producera sin egen position som universiell just i egenskap av "enskild" och kroppslig. Artikeln försöker återupprätta den neutrala liberala arena som raserats genom texten "Isis mamma...", och den gör det genom att rikta en appell till samma arena. Uppmaningen om att "granska sakförhållandena" återkommer i olika versioner texten igenom. Det har "chockat" jaget "att se så många kulturskribenter förbehållslöst prisa" texten, och att upptäcka "att journalistiska principer om att kontrollera sakförhållanden och höra båda sidor uppenbarligen inte gäller för kulturjournalistiken", en journalistik som enligt texten "okritiskt reproducerar de bilder som Lidija Praizović målar upp" och som har "kommit oroväckande långt från journalistikårens yrkessprinciper".¹⁴² Något som mynnar ut i en avslutande förhoppning om "att den här texten kan vara en varningsflagga mot en sådan kulturjournalistik".¹⁴³

Om "Isis mamma..." alltså etablerar en gemenskap baserat på identifikation och erfarenhet av den rörelse (tillblivelsen av den politiska identiteten utifrån ressentiment, känslan av ensamhet i sin klassposition, att träda fram som kropp på en neutral arena) som texten genomför, etablerar Ekström Lindbäcks artikel gemenskap med företrädarna för den liberala arenans neutralitet i offentligheten.¹⁴⁴ Detta ackompanjeras av ett tal om något som liknar det som i denna undersökning beskrivits som skriftens "framvisandet av sin egen exterioritet". Just det att "verkligheten blir en del av någons litterära projekt" är det som gör att texten "Isis mamma..." måste behandlas annorlunda av journalistiken, då den medverkar "till att sprida förtal" om den rapporterar om

¹⁴² Ekström Lindbäck, s. 2; s. 3

¹⁴³ Ibid., s. 4f

¹⁴⁴ Denna gemenskap förstärks av det i den arenan "igenkännbara" språk texten använder sig av, dessa påståenden om att "det finns regler och lagar som reglerar yttrandefriheten", eller formuleringar som "på ett professionellt och etiskt ansvarsfullt sätt" som texten är full av. Ibid. s. 3

det som skrivits i texten "Isis mamma..." utan att ta reda på "faktiska sakförhållanden".¹⁴⁵

Det som gör "Isis mamma..." hotfull här, och det som Ekström Lindbäcks text vänder sig mot, är alltså precis det som vi igenkänt i vår analys: Genom att träda fram i offentligheten med allt sitt "litterära värde", samtidigt som den genom sitt aggressiva anspråk begår en överträdelse, har den fungerat som ett sätt att etablera sin makt på bekostnad av andras perspektiv.¹⁴⁶ Den förvåning som texten uttrycker går därför att se som en fullständigt uppriktig reaktion på det sätt som texten "Isis mamma..." framgångsrikt använder sig av de litterära konventionerna runt bland annat författarnamnet för att etablera sitt perspektiv på bekostnad av den klass Ekström Lindbäck kliver in och förträder. Ett perspektiv som i stor utsträckning alltså handlar om att angripa och omförhandla gränserna för den liberala arena vars neutrala rum klassrummet är en av många upplagor utav. Ett uttryck för att det fungerar så, kan vi se i hur många av de invändningar Ekström Lindbäck lyfter faktiskt redan kommit upp under "Krissamtalet". Invändningar av vilka den mest framträdande, och för artikeln viktigaste, är den om "omvänt förtryck".

Jaget i artikeln gör nämligen ett parallellt sanningsanspråk, baserat på framvisandet av den exterioritet som är jagets nära relation till "de som utsatts", och hävdar att "Krissamtalet [...] inte arrangerats för att klasskamraterna tyckte att det kändes jobbigt att bli omskrivna. Det kom till för att några personer upplevde sig vara verkligt utsatta för sexuella trakasserier och förtal".¹⁴⁷ Detta sanningsbegrepp fungerar helt annorlunda än de olika versioner av det "neutrala perspektivet" artikeln annars skriver under på. En diskrepans mellan två förhållningssätt till sanning och erfarenhet som i själva verket har att göra med det som är artikels andra ärende, något som är tätt sammanknippt med frågan om "omvänt förtryck" men även den här undersökningens syfte, nämligen det suvbersiva anspråket.

¹⁴⁵ Ibid., s. 3

¹⁴⁶ "Att Lidija Praizovičs text är laddad och medryckande skapar inte heller några ursäkter", Ibid.

¹⁴⁷ Ekström Lindbäck, Ibid., s. 2

4.3.3 Artikelns två ärenden

Artikelns hade knappast varit särskilt intressant för oss om den bara mekaniskt rapade upp ett visst liberalt perspektiv på neutralitet vi känner igen från hela den borgerliga mediasfären. Det som gör den så användbar är att den samtidigt försöker anlägga ett underifrånperspektiv. Den vänder sig till den liberala arenan med önskan om den objektiva positionens upprättande *samtidigt* som den också skriver fram både sig själv och dem den gör sig till talesperson för som underordnade: "Att själv ha erfarenhet av underordning ger inget alibi för att trakassera andra förtryckta grupper", slår texten fast, och fortsätter sedan: "Praizović sprider förtal, spottar på andra tjejer och hänger ut och hånar någon för sin sexuella läggning".¹⁴⁸ Och vidare:

Jag [...] kan inte föreställa mig vad det innebär att vara verksam i litteraturvärlden som rasifierad person. Men jag vet hur det känns att inte bli läst eller tilltalad på samma villkor som äldre heteromän. Jag vet vad det innebär när heteronormen och patriarkatet skär rakt genom ens kropp, gör ens nervsystem till slagfält för en binär könsmaktsordning, och utifrån våra olikartade smärtpunkter tror jag att vi kan bygga upp en intersektionell solidaritet.¹⁴⁹

Frågan är hur det kan komma sig att texten hamnar i den här situationen. Om vi till att börja med betraktar citaten ovan, kan vi konstatera att texten här tar upp den tråd från "Krissamtalet" som handlar om "omvänt förtryck".¹⁵⁰ Det är här "Lidija Praizović" som använder sin underordning som alibi för att ge sig på "andra förtryckta grupper". Detta kan vi dels läsa som en konsekvens av den process i vilken "resten av klassen" blir till som kropp i den universalitet som "Isis mamma..." etablerar genom gestaltning. Men vi kan också läsa det utifrån våra tidigare resonemang om "Krissamtalet", som en fråga om att frånta det jag i texten "Isis mamma..." som pekar mot författarnamnet Lidija Praizović ett tolkningsföreträde hon tillmäts av sin subversiva position, det som under

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ekström Lindbäck, s. 2

¹⁵⁰ "Sara Gordan är inne på samma spår: det är klart att konsten ska få vara fri, det håller vi nog alla med om härinne, men det kan ju inte heller vara så att en känner sig fri, medan sexton andra blir ofria, otrygga." *CLP*, s. 38

Krissamtalet fått jaget att "ryta" något vi inte får höra och sedan se "skuldmeveten ut".¹⁵¹

Ekström Lindbäcks artikel berör alltså något som redan kommit upp i den semi-offentlighet som behandlas under "Krissamtalet", men den försöker ta denna angreppspunkt ännu längre. I en av de artiklar, skriven av Lena Sohl, som artikeln kritiserar för att okritiskt ta till sig det perspektiv som förs fram i "Isis mamma...", förekommer en hänvisning till den post-koloniala teoretikern Sara Ahmeds text "Feminist Killjoys (And Other Willfull Wubjects).¹⁵² Då en text som "Isis mamma..." inte existerar i ett vakuum, är denna "angreppspunkt" av högsta vikt. Förekomsten av och intresset av att publicera en sådan text som "Isis mamma...", föregås naturligtvis av ett antal andra texter. Av en lång tradition klasskildringar inom svensk litteratur likväl som motsvarande "självbiografiska" projekt (vilket vi tidigare varit inne på). Men den föregås också av ett aktivt arbete med att föra upp post-koloniala och intersektionella perspektiv i den offentliga debatten. Att en teoretiker som Sara Ahmed läses och tillmäts status i en offentlighet gör också offentligheten mer mottaglig för en text som "Isis mamma...".¹⁵³ Med Wendy Browns sätt att resonera skulle vi kunna säga att den typen av teoribildning öppnar upp ett diskursivt rum, en möjlighet att få tillträde till vissa "rättigheter" i egenskap av en viss subjektivitet, förutsatt att vi låter oss appelleras utifrån den subjektiviteten. Detta både möjliggör och villkorar existensen av den typ av subversivitet som produceras av "Isis mamma...". Till skillnad från Ekström Lindbäcks artikel är vi inte intresserade av att ge oss in i Ahmedexegetiken och omförhandla betydelsen av den diskursiva grund på vilket en text som "Isis mamma..." skulle kunna tänkas vila. Däremot är vi, i likhet med artikeln, intresserade av Ahmeds diskursiva funktion:

¹⁵¹ CLP, s. 38

¹⁵² Sara Ahmed, *Feminist Killjoys (And Other Willful Subjects)*, SF Online, Issue 8.3 Summer 2013 (http://sfonline.barnard.edu/polyphonic/print_ahmed.htm, 2015-05-12)

¹⁵³ Ahmed var när artikeln skrevs "up and coming" i den svenska offentligheten. Tankekraft gav 2011 ut ett urval av hennes texter på svenska och arrangerade även en offentlig föreläsning med henne. I litteratursfären hoppade Ord & Bilds på spåret med sitt temanummer *Orienteringar*, som tog sin titel från Ahmeds fenomenologi, vilket alltså är ungefär samtidigt som Ekström Lindbäck publicerar sin artikel. *Vithetens hegemoni*, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011; *Ord & Bild*, 1-2, 2013

[D]et Sara Ahmed menade med dödad glädje var inte att det är en viktig feministisk strategi att skriva "DÖ DIN HORA!" om andra kvinnor [...]. Tvärtom skriver Ahmed att 'it is important that we do not make feminist emotion into a site of truth'¹⁵⁴

Ekström Lindbäck plockar med de orden upp Ahmed från Lena Sohl's artikel och visar därmed på en stor medvetenhet om de här mekanismerna.¹⁵⁵ Artikeln använder sig av de av Lena Sohl aktualiserade förutsättningarna för existensen av en text som "Isis mamma...". Den tar tag i de förutsättningarna och påbörjar en omförhandling av innebörden av namnet Sarah Ahmed. Detta med syfte att förändra det diskursiva rum som öppnats upp av bland annat Ahmed och destabilisera den grund på vilket "Isis mamma..." etablerar sitt sanningsanspråk. Något som i "Krissamtalet" bara var implicit, det som vi har igenkänt i analysens första skede som en kamp om rummet och den underordnades perspektiv, blir härmed helt uttalat. Det som inleds är en kamp om förutsättningarna för att den underordnades perspektiv överhuvudtaget ska ha en plats i diskursen. På detta sätt kan vi säga att artikeln kommer längre än den kritik som lyfts under "Krissamtalet". Frågan blir däremot huruvida denna reaktion på "Isis mamma..." även den redan förekommit av texten i sitt spel med framvisade exterioriteter. För att ta reda på det måste vi återgå till konflikten mellan textens olika ärenden. För någon som i likhet med oss läser artikeln med ingången att det subversiva anspråket (och då speciellt det post-koloniala perspektivet) också innebär ett angrepp på den liberala arenans skenbara objektivitet, den förmenta genomskinlighet som förpassar vissa kroppar och subjektiviteter till underordning, innebär det faktum att en artikel som Ekström Lindbäck's, samtidigt som den fullproppad med post-koloniala och feministiska "key-words" trots detta okritiskt riktar en appell till samma arena, onekligen något av en märklighet.¹⁵⁶ Vi måste fråga oss, varifrån kommer denna kluvenhet?

¹⁵⁴ Ekström Lindbäck, s. 2

¹⁵⁵ Något som inte heller är uteslutet i fallet med "Isis mamma...", även om det där sker mycket mer indirekt.

¹⁵⁶ Den liberala arenan i relation till det post-koloniala har att göra med hur vissa kroppar produceras som neutrala, medan andra träder fram som bärare av ras, det som av Ahmed bl. a. kallas för *wall of whiteness* och som på svenska ofta benäms som rasifiering. Något som i sin tur påverkar vilka kroppar som får tillträde till en offentlig sfär i egenskap av något annat än annan. För ett illustrativt exempel på detta se *Rummet's* reaktion på det försök från ovan nämnda

4.3.4 Brev från klassfienden, del 2

Detta är något vi måste läsa som att texten är ett uttryck för samma förhandlingssituation som "Isis mamma...". På grund av den underordnades ensamhet, de litterära konventionerna, det borgerliga samhälle som kräver attribueringen av en diskursiv utsaga till ett författarnamn genom ett system av ägande, såg vi i den första delen hur "Isis mamma..." producerade klassens erfarenheter utifrån ett jags perspektiv och därmed även ett författarnamn. Klivenheten i artikeln "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" fungerar däremot på ett annat vis. Istället för att angripa den liberala arenan med det subversiva anspråket, blir konsekvensen av klivenheten här att den producerar sitt namn genom att visa upp sig för den. Den demonstrerar den tillhörighet till det subversiva som namnet kan tänkas behöva för att säkra sin tillgång till den arenan. Men även det egna författarnamnets förmåga att gå in och kritisera en text utifrån ett subversivt perspektiv, samtidigt som den återupprättar en liberal diskurs om den journalistiska objektivitet som i sin tur hotas av ett sådant perspektiv. Detta ärende är i själva verket överordnat det subversiva. Det som i själva verket är orsaken till just den typen av klivenhet som vi ser här, har alltså att göra med det som den borgerliga mediala sfären åtminstone sedan sextioalet varit så bra på, nämligen att inordna subversiva perspektiv i den egna arenan och använda sig av deras varumärkens värde. Artikelns klivenhet har alltså på ett sätt att göra med att den måste förhålla sig till det egna namnet "anställbarhet" (vars konsekvenser vi kommer återkomma till nedan). Men en annan konsekvens av detta är att artikeln när den litar sig med den liberala arenan, trots alla krumsprång, redan är förekommen. Av "Krissamtalet" och etablerandet av "det enskildas universalitet", eller av det svar på invändningen om "omvänt förtryck" som använder sig av Athena Farrokzhad för att ge när hon säger sig inte vilja "detronisera något som kan vara subversivt i sitt obehag".¹⁵⁷

Ekström Lindbäck att föra deras talan (som svar på kritik från SvDs ledare) i den liberala arena som är Dagens Nyheter. En reaktion som (trots att den inte uteslöt utan snarare öppnade upp för ett tillträde till offentligheten) dessutom genom sin form, (chattloggen) understryker arenans betydelse (<http://rummets.se/blog/chatt-att-de-fortfarande-inte-fattar/>, 2015-05-18); För det svar som *Rummet* sedermera publicerade i DN, se (<http://www.dn.se/kultur-noje/kulturbedatt/rasifierade-personer-ingar-inte-i-tilltalet>, 2015-05-18); Slutligen, för de möjligheter som kan öppna sig för även dessa respektive författarnamn, se (<http://www.arbetarbladet.se/kultur/ny-chefredaktor-pa-bang>, 2015-05-18)

¹⁵⁷ Se avsnittet "Förekommandet av våra reaktioner"; *CLP*, s. 39

Men det parti som kanske tydligast svarar mot den här typen av invändning är slutet på texten, den del som handlar om brevet från Tom William-Ohlsson Silkeberg.¹⁵⁸ Den rörelse som artikeln genomför är nämligen egentligen inte särskilt skild från det som Tom William Ohlsson Silkeberg enligt texten åstadkommer med adressfältet i sin mailinglista.

När jaget i "Isis mamma..." reagerar på alla "prominenta kulturpersonligheter" i adressfältet kan det, trots de fog som finns i "Isis mamma...", som en något paranoid reaktion. Visst är det möjligt att Tom William Ohlsson Silkeberg medvetet visar upp denna tillhörighet för att tvåla till jaget, men lika troligt är att det mer är en konsekvens av något han tar för givet. I relation till Ekström Lindbäcks text däremot får denna reaktion en tydlig funktion. Den öppnar upp för en medvetenhet om adressaten. En adressat som den tydligt definierat som något som, samtidigt som den relativiserar hennes perspektiv, har som syfte att visa upp den sfär till vilken namnet William-Ohlsson Silkeberg tillhör men Praizović inte tillhör. Genom sitt sätt att vända sig till en liknande adresslista för att, samtidigt som den gör anspråk på subversivitet, också åberopa den diskursiva makt som det objektiva anspråket innebär, befogar Ekström Lindbäck den reaktionen.

Snarare än att visa på hur Praizović gör samma sak som det som "Isis mamma..." anklagar William-Ohlsson Silkeberg för, det att sätta "människor som på olika sätt är i underläge mot varandra", blir effekten det motsatta.¹⁵⁹ Ekström Lindbäcks artikel bekräftar avsnittet mot slutet av "Isis mamma...". Den gör något som annars skulle kunna upplevas som obefogat till en sorts vilande läsarreaktion. Vilket återigen visar på poängen av den typ av framvisad exterioritet som "Isis mamma..." i sitt sätt att genom att förhålla sig till sin livsmiljö som semi-offentlig förekomma de eventuella reaktionerna i den "riktiga offentligheten". Reaktioner som Ekström Lindbäcks artikel genom hur den fungerar gör sig till en del av.

På detta sätt tar den vilande läsarreaktion som mailet innebär "tag i" artikeln och visar på hur den använder sig av samma adressfält, bara något mer utvecklat. Ett adressfält som vi både presenterats för motiven bakom och

¹⁵⁸ CLP, s. 52

¹⁵⁹ Ibid., s. 52

argumentet mot, men även lösningen på; alltså den kompromisslösa generaliseringen av våra erfarenheter som underordnade, att vi "fortsätter skriva, skriver mer om idag".¹⁶⁰

Ett skrivande som i sin tur är förutsättningen för den gemenskap som artikeln av Ekström Lindbäck, med sitt hopp om att "kunna bli starka tillsammans"¹⁶¹ efterlyser, men med sin allians med den liberala arenan omintetgör. Detta eftersom, vilket vi sett i tidigare delar, den underordnades erfarenhet är intimt förknippad med olika former av förvisning från den arenan. Med förvisningen av kroppen och erfarenheten, men också av att genom sitt framträdande utgöra ett angrepp på samma arena. Ett angrepp som vi, i fallet "Isis mamma...", igenkännt som ett sorts proletariats diktatur, men också som potentialet till de kollektiva ansamlingar som det subversiva perspektivet och de erfarenheter det bär på cirkulerar.

4.3.5 Om CV:et och anställbarheten – en utflykt i teorin

Det subversiva befrias i artikeln, genom dess gemenskap med det liberala perspektivet, från de potential till formerande av kollektiva sammanslutningar som det annars skulle kunna bära på. Det som återstår *uteslutande* är ett radikalt emblem på ett författarnamn. En sorts "appropriering" av det politiska som i bästa fall bidrar till lanserandet av ett författarnamn, och i värsta fall till att associera den subversiva positionen och teorin, till de överordnades språk och perspektiv. Detta är processer som vi dessutom kopplat till författarnamnets "anställbarhet" på en marknad. Det handlar i artikelns fall inte bara om att visa tillhörigheten till den ena eller andra underordningen, det handlar också om att visa upp en förmåga att kunna hantera det subversiva perspektivet samtidigt som den liberala arenan återupprättas. För att förstå denna "anställbarhet" måste vi återigen vända oss till teorin.

Jason Read menar i sitt resonemang att det inom kapitalismen hela tiden cirkulerar potentiellt farliga kollektiva ansamlingar och begär. Om vi utifrån det återgår till Ekström Lindbäck's artikel och läser den "paradox" som den hamnar i utifrån det här perspektivet, kan vi säga att artikeln egentligen plockar upp den subversiva identitet som också finns i "Isis mamma...", som är intressant för

¹⁶⁰ Ibid., s. 52ff

¹⁶¹ Ekström Linbäck, s. 2

kapitalet eftersom den innehåller något som kapitalet behöver för sin reproduktion, och omformar det till något som inte längre är hotfullt. Till skillnad från "Isis mamma..." pekar den inte längre på något "bortom" den liberala arenan, utan tillbaka på den. Den möjliggör inte heller någon kollektiv sammanslutning, innehåller inte något oinfriat löfte, utan bara den doft av utsida och "radikala air" kapitalet kan tänkas behöva hos ett ungt författarnamn för att tillmäta det den särprägel som är outhärlig när det gäller att attrahera läsare och delningar och lukrativa kulturdebatter.

Texten är alltså en produkt av ett arbete på det egna författarnamnet. Ett arbete i relation till den egna personen som produkt på en marknad utifrån det subversiva som skulle kunna gå att känna igen på flera platser. I olika offentligheter och semi-offentligheter där den politiska identiteten på något vis kommer på tal, men detta arbete är i sin tur helt i linje med en av de generella, och betydligt mindre glamorösa tendenserna inom post-fordismen, nämligen det som Ivor Southwood i sin bok *Prekaritet 2.0*, kallar för "jobsökande som karriär". Southwood menar att vi i o m arbetets ständiga prekarisering¹⁶² blir tvungna att hela tiden utföra ett oavlönat arbete på oss själva för att förmera värdet på vår arbetskraft inför kapitalet. Platsen för registreringen av detta oavlönade arbeten är CV:n, varför också dagens arbetsmarknad är så besatt av det perfekta CV:et.¹⁶³

Den italienske marxisten Paulo Virno menar att den kommunikativa, improviserande verksamheten alltmer blivit den dominerande formen av arbete inom kapitalismen, vilket han kallar för *virtuositet*.¹⁶⁴ Virtuositetens hegemoni hos det post-fordistiska arbetet ger i sin tur den kulturindustri där den mänskliga kreativiteten är ett självändamål en särställning. Samtidigt som kulturindustrin givetvis är en arbetsmarknad den med, så producerar den också dessa olika tekniker för virtuost arbete, tekniker som sedan sprids till hela den sociala produktionen. Kulturindustrin har därmed, med marxistisk terminologi, inom post-fordismen ställningen av en produktionsmedlens

¹⁶² För en vidare utredning av begreppet prekarisering, samt dess eventuella konsekvenser i litteraturen, se Hammarbäck, 2013

¹⁶³ Ivor Southwood, *Prekaritet 2.0*, Hägersten: Tankekraft förlag, 2012, s. 85ff

¹⁶⁴ För en fullständig genomgång av begreppet *virtuositet* i den post-fordistiska produktionen, se kapitlet "Andra dagen: Arbete, handlande, subjekt" i Paulo Virno, *Multitudens grammatik*, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011

industri.¹⁶⁵ Jason Read plockar i "The Age of Cynicism" upp Virnos resonemang om virtuositet, och menar att kulturindustrin därmed enligt hans resonemang, har blivit platsen för produktionen av de nya subjektiviteter som kapitalismen behöver för sin reproduktion.¹⁶⁶ Subjektiviteter, eller *livsformer*, som alltså enligt Read hela tiden riskerar att bära med sig de oroväckande efterbilder, oinfriade löften och potentiella kollektiva sammanslutningar som om de tillåts kan komma att cirkulera parallellt med den ständiga reorganisering av livet som den post-fordistiska kapitalismen behöver för sin reproduktion.

Vi kan utifrån detta resonemang läsa den "anställbarhet" som artikeln av Ekström Lindbäck visar upp som en typ av virtuost arbete. Som en förmåga att iscensätta den "nya" subjektivitet som kulturindustrin kan tänkas vilja plocka upp och eventuellt också cirkulera och vars CV utgörs av det egna författarnamnet, i det här fallet Lyra Ekström Lindbäck. Om vi däremot betraktar "Isis mamma...". utifrån samma perspektiv och omformulerar den läsning vi gjorde i förra avsnittet i ljuset av dessa resonemang, kan vi i linje med det se att den både producerar sin egen virtuositet (virtuos skulle i själva verket kunna vara en bra beskrivning på den textens förmåga att hantera alla motsatser, tonfall och tempon den) kopplat till den CV som är namnet Lidija Praizović, men att texten i den rörelsen ändå behåller potentialen till kollektiva ansamlingar som finns i att generalisera de erfarenheter som en text som "Isis mamma..." hela tiden turnerar och en artikel som Ekström Lindbäck i sin tur blockerar.¹⁶⁷

4.3.6 Författarnamnet och det "identitetspolitiska"

Det finns i relation till dessa mekanismer, trots skillnad i både attityd och genre, en förvånansvärt stor likhet mellan de två texterna vi valt att fokusera på här. Men en sak som tydligt skiljer Ekström Lindbäck text från Folkesson är fokuset på frågan om klass. Det enda nämnandet av klass som något annat än en grupp människor som går tillsammans i skolan i "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill", är det schablonmässiga "vit medelklass". En schablon som den

¹⁶⁵ Detta resonemang skiljer Virno från exempelvis frankfurtskolan, som betraktade det levande "kreativa" arbetet i kulturindustrin som en förkapitalistisk kvarleva, Read s. 67

¹⁶⁶ Ibid., s. 65

¹⁶⁷ Jmfr exempelvis avsnittet "Författarnamnet är att äga överträdelse".

dessutom använder när den ska iscensätta den oriktiga bild som texten menar att journalisterna har av vad som egentligen hänt på Biskops-Arnö.¹⁶⁸

Vi skulle kunna läsa det här som en konsekvens av att klass i stor utsträckning förvisats från det offentliga rummet till förmån för andra "förtryckskategorier". Detta resonemang, baserat på en skärpning av skillnaden mellan klass och andra typer av underordning som syftar till att upprätta den traditionella marxismens analytiska kategorier, förs fram av bland annat Magnus Nilsson.¹⁶⁹ Nilsson menar, utifrån Pierre Bourdieu, att kategorier för underordning existerar som litterära fält eftersom de har att göra med vår gemensamma förståelse av vilka kollektiv som är betydelsefulla för den brytningstid vi uppfattar att vi befinner oss i.¹⁷⁰ Att klass som parameter därmed inte är lika betydelsefull för öppnande av det rum som en text som "Isis mamma..." skulle kunna bebo i offentligheten. Ett liknande perspektiv på vår problematik, och som bland annat förs fram av Nancy Fraser, skulle kunna vara att klass inte är lika intressant som emblem eftersom det till skillnad från kön, ras, sexualitet inte låter sig reduceras till en identitetskategori. Detta eftersom dessa kategorier till skillnad från klass, snarare än att vara relationella då är identitetspolitiska till sin natur.¹⁷¹

Vi har här inget intresse av att gå in och kritisera de kollektiva ansamlingar som utifrån ras eller kön formulerar sin underordning och sitt angrepp på den kapitalistiska cirkulationen. Vi har därför, vilket vi nämt i inledningen, även försökt undvika det "identitetspolitiska" som analytisk kategori. Det har däremot

¹⁶⁸ "[...] [B]ilden av att Praizović blivit utmobbad av en överkänslig vit medelklass kan inte få fortsätta överskugga de faktiska förhållandena", Ekström Lindbäck, s. 2

¹⁶⁹ Återupprättandet av dessa kategorier är mycket riskabelt, eftersom de riskerar att göra oss blinda för den utveckling mot reell underordning som post-fordismen innebär och därmed även vilka motståndstekniker som är möjliga utifrån den situationen. Det är i själva verket mot dessa perspektiv som mycket av udden i Reads essä riktas, i dess insisterande på det som med Virnos ord kallas för *immediate coincidence between structure and superstructure*, Read, s. 140; Men den historiska korrektheten av sådana tydliga separationer kan även den ifrågasättas, något som görs av Silvia Federici i hennes *avkolonisering* av begreppet primitiv ackumulation i relation till klassformering i den historiska studien *Caliban and the Witch*, Silvia Federici, *Caliban and the Witch*, New York: Autonomedia, 2004

¹⁷⁰ Ett perspektiv som hämtats från Bourdieu och som anläggs av Nilsson i hans bok *Den föreställda mångkulturen*, Magnus Nilsson, *Den föreställda mångkulturen – klass och etnicitet i svensk samtidsprosa* Hedemora/Möklinta: Gidlunds förlag, 2010,

¹⁷¹ Se den för ovan nämnda Magnus Nilssons resonemang mycket betydelsefulla essän "'From Redistribution to Recognition?" av Nancy Fraser, samt artikeln "Beyond redistribution and recognition" av Nilsson för ett exempel på det senare; Nancy Fraser, "From Redistribution to Recognition? Dilemmas of Justice in a "Post-Socialist" Age, i *New Left Review* 1995; Magnus Nilsson, "Rethinking Redistribution and Recognition: Class, Identity, and the Conditions for Radical Politics in the "Postsocialist" Age", i *New Proposals: Journal of Marxism and Interdisciplinary Inquiry*, 2008

spelat en viss roll för den här uppsatsen genom Wendy Browns kritik och utredning av detta förhållningssätt. Utifrån Brown kan vi säga att det sätter fingret på en *aspekt* av underordning som skulle kunna betraktas som *identitetsmässig*: formeringen av den egna identiteten utifrån ressentiment samt ett, för att låna en formulering från perspektivet på klass ovan, ett fokus mer på ursprung och markörer än direkt pågående relationer (oavsett om dessa pågår i ett klassrum på Biskops-Arnö, eller i relation till produktionsmedlen i den globala kapitalismen och den därpå följande arbetsdelningen).¹⁷² Det vi däremot intresserar oss för är hur detta *som förhållningssätt*, fungerar i relation till klasstillhörigheten.¹⁷³ Detta användande av det "identitetspolitiska" som förhållningssätt motsäger nämligen båda ovan nämnda resonemang kring ointresset för klass som kategori. Dels om vi betraktar förekomsten av klassresan som trop inom litteraturen, en trop som bara blir vanligare och vanligare, kan vi se det som en tydlig invändning.¹⁷⁴ Men även, om vi är kapabla att betrakta klasstillhörigheten som att den kan vara bärare av identitetspolitiska förhållningssätt, kan vi även se det i vår tidigare läsning av "Isis mamm...": den tillblivelsen av klassmedvetenheten går defintivt att läsa utifrån de mekanismer som exempelvis Brown igenkänner hos "det identitetspolitiska". Men, vi kan även se det i det sätt som klass behandlas i av den andra texten vi har som ambition att undersöka här, nämligen "I huvudet på Lidija Praizović".

4.3.7 Klass som markör – i billiga koftor och asymmetriska toffsar

Det finns alltså aspekter av klass som i högsta grad styr av de mekanismer som vi igenkänt ovan. Frågan för oss i den här undersökningen, är vad förekomsten av dessa aspekter gör med de subversiva potentialen. Hur de behandlas av litteraturen, hur de förändras och omförhandlas, var någonstans möjligheter till kollektiva ansamlingar och andra oroväckande efterbilder öppnar sig och var någonstans de avväpnas, tappar sin revolutionära potential och reduceras till

¹⁷² Se exempelvis avsnittet "Ressentimentet och identiteten".

¹⁷³ Frågan är om det inte är som mest relevant, och som mest katastrofalt, i relation till reduktionen av klass. En kropp som satts att representera arbetarklassen representerar i än större utsträckning den rörelse ut ur klassen som förnekas de allra flesta av klassamhället.

¹⁷⁴ För en vidare utredning av klassresetropen inom litteraturen, se Hammarbäck 2014; samt Lena Sohl & Irene Molinas text om klassresan i *Fronesis* 40-41, "Möjligheten som blivit nödvändighet", i *Fronesis* 40-41, 2012, s. 166ff

uteslutande funktion för kapitalet. Ett inledande exempel på dessa mekanismer behandlas i relation till klass i texten av Folkesson, har vi i den passage där jaget träffar Jack Hildén och hans flickvän på bokmässan.

Texten skriver fram Jack Hildén som "grabbig på det där avväpnade sättet som Lidija beskrev för mig på caféet intill Rönnells förra veckan".¹⁷⁵ I likhet med hur den jobbar generellt, allierar den sig med ett perspektiv på honom som den i sin tur härleder till Lidija Praizović. Jack Hildén säger att han "har svårt att se klassperspektivet i Lidijas text", något som jaget i texten, precis som den Lidija som utgör jagets gemenskap i klassperspektivet, däremot inte har något som helst problem att se. I själva verket genomför jaget det klassperspektivet i sin läsning av både honom och hans flickvän. En flickvän som, till skillnad från Jack Hildén, inte har något "spjuveraktigt ansikte utan ett oroligt medelklassansikte".¹⁷⁶

Detta "medelklassansikte" ska då sättas i relation till Jack Hildéns självsäkra spjuveraktighet, men alltså också till den gemenskap texten skiver fram mellan jaget och Lidija Praizović. Jaget vet dock ingenting om flickvännens eventuella klasstillhörighet. Hon bedöms utifrån sitt ansikte och utifrån det faktum att hon befinner sig på en bokmessa och där är associerad med Jack Hildén. Om texten här verkligen "ser" flickvännens ansikte, eller läser in en viss betydelse i det baserat på det rum jaget befinner sig i, måste vi liksom flickvännens egentliga klasstillhörighet eller ursprung, låta vara osagt. Däremot kan vi säga att det bidrar till att skriva fram den ensamhet som också arbetas med i "Isis mamma...". Istället för att läsa oron som något som flickvännen skulle kunna ha gemensamt med jaget, en känsla av att "inte höra till" ett medelklassammanhang, något som texten i övrigt är så besatt av, läses själva hennes oro som medelklassig. Detta är något mycket marginellt i texten, men det visar på hur klass, och då inte bara den generellt mycket kulturellt präglade kategorin medelklass, fungerar som markör. Vi kan se hur detta perspektiv i sin tur går igen när jaget i "I huvudet på Lidija Praizović" ska iscensätta sin egen klasstillhörighet: "jag gör mig fin på ett nytt sätt, tänker medelklass med en arbetarklasstouch", resonerar jaget inför

¹⁷⁵ Folkesson, s.2

¹⁷⁶ Ibid., s. 2

uppläsningen på Rönnells.¹⁷⁷ Detta sätt att göra sig fin "på ett nytt sätt" som upptäckts av jaget avfärdas direkt. Istället väljer hon något som får henne att känna säkerhet.¹⁷⁸ Trots detta, och trots att vi inte förbehållslöst kan läsa frågan om hur vi klär oss som uteslutande en markör (vilket texten "Isis mamma..." om något visar), är detta förhållningssätt till klass som något vi "kan klä av eller på oss", intressant. Att det sker inför den situation där jaget ska presentera sig själv för kultureliten på det Rönnells där vi träffar "Anna Hallberg och Martina Lowden redan i entrén", men även i relation till hur Lidija Praizović skrivs fram i texten.¹⁷⁹

Det finns i själva verket ett direkt samband med *hur* Praizović framskrivs: det är som att jaget har hämtat den förståelsen av klass från sin egen blick på henne. En blick som, trots den insikt som jaget potentiellt skulle kunna ha i en mycket mer fördjupad förståelse, är upptagen med och nästan attraherad av just hennes yttre attribut. Jaget "tänker på Lidija och den lilla kroppen hon vistas i", som hon "klär med sina ljusgula billiga bomullskofter i magkort storlek och asymmetriska tofsar till skillnad från Lowdens symmetriska".¹⁸⁰ Hur hon "kom i en billig gul kofta och jag tror hon gjort sig fin, för håret var uppsatt i asymmetriska tofsar med för mycket sprej (och bara våldet här, när jag skriver asymmetriska och kan stava till det)".¹⁸¹

Men det är inte bara attributen som är viktiga här. Det är också att de är så tydligt pejorativa. Och då inte framförallt i de "flickiga attribut" som präglar jagets beskrivning. Snarare ligger det i detta "jag tror hon gjort sig fin" och det tydliga ovanifrånperspektiv som det i och med det "mot bättre vetande" som den implicerar, uttalats från. Men också i hur jaget, trots sin inledningsvisa invändning mot att tycka synd om, ideligen återkommer till Lidija Praizovićs enorma skörhet. Hur "oskyddad" hon uppträder, med "ögonen flackande som på ett barn", hur "sårbar hon kändes", på hennes "handleder att de var så smala och att hon var så skör. Som ett strösselpaket i vinden".¹⁸² För att ta några exempel. Det "våldsamma i en sådan beskrivning" ligger alltså inte i första hand i att jaget kan

¹⁷⁷ Folkesson, s. 4

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Ibid., s. 1

¹⁸⁰ Folkesson, s. 5

¹⁸¹ Ibid., s. 2

¹⁸² Ibid., s. 1, s. 2, s.4

stava till asymmetriska, utan i hur texten skriver fram författarnamnet Lidija Praizović, något som dels ligger i linje med det våld vi igenkännt hos "Isis mamma...", men i och med det pejorativa även gör våld på klasspositionen.

Jaget reducerar författarnamnet till enbart en utsatt position, något som är lite märkligt med tanke på det blodiga offer som texten "Isis mamma..." utför för att etablera samma författarnamn. Om detta bara hade gällt namnet Lidija Praizović så hade det väl varit ett mindre problem. Men detta återverkar i sin tur på positionen som arbetarklass. För i samma rörelse som klasstillhörigheten reduceras till *uteslutande* markör, och namnet Lidija Praizović reduceras till funktion för texten (vilket vi kommer att se nedan produktionen av namnet Tove Folkesson), reduceras också den proletära klasståndpunkten som i ett trollslag, till offerroll. Men innan vi återgår till frågan om vad Folkessons essä gör med den proletära ståndpunkten, ska vi undersöka hur den behandlar den andra aspekten av klass i texten, nämligen klass som ursprung.

4.3.8 Klass som ursprung – att styla med underordning, del 2

Jaget beskriver sig själv och sin familj som en familj av klassresenärer. De härstammar från finska migranter, har en känsla av att inte höra till i olika "medelklassmiljöer" och glömmer trots all sin "akademiska examina" fortfarande "att ta servett till fikabrödet".¹⁸³ De "höjer rösten utan att tänka", något som föranleder jaget att fråga sig om arbetarklassen sitter "i något annat än utbildning?".¹⁸⁴ Allt medan jagets pappa däremot fortfarande är "finsk arbetarklass", kommer till barnkalaset med en MacDonalddkasse, "luktar rök och skinnjacka och har med sig sin finska, som vi knappt lärt oss namnet på än".¹⁸⁵

Denna ovan nämnda undran föreslår att jagets problematik går att härleda till ursprunget, snarare än de miljöer de befinner sig i (det är inte "medelklassansiktets" osäkerhet som hos Jack Hildéns flickvän). Men den skriver också fram en antydning om att jaget, trots de relationella aspekterna av familjens nuvarande klasstillhörighet, därmed skulle kunna göra anspråk på den

¹⁸³ Folkesson, s. 3

¹⁸⁴ Ibid

¹⁸⁵ Om "skinnjacketropen" i relation till den finska arbetarklassen skulle behövas skrivas en mindre avhandling. Däremot kan det sägas här att texten, genom sin beskrivning av fadern, aktiverar en föreståelse vi har med oss om denna trop från skildringar som *Svinalängorna*; Ibid., s. 2f

uppenbarligen så attraktiva subversiva identiteten. Hur det i själva verket ligger till med klasstillhörigheten, om någon kan betraktas som "arbetarklass" för att hen har en pappa från arbetarklassen, hur vi ska läsa jagets tillhörighet egentligen och så vidare, är naturligtvis ointressant just här. Vad dessa citat däremot visar på, är att jagets erfarenheter av klass centrerar kring det förflutna. Detta understryks av hur klassgemenskapen med Lidija Praizović skrivs fram. De som möts är inte två personer ur arbetarklassen, snarare är det två "människor med arbetarklass och invandring i bagaget".¹⁸⁶ Liksom i Praizovićs text är det i bagaget det ligger, men till skillnad från i "Isis mamma..." ligger det inte någon ytterligare stans. Konflikten träder inte in i rummet.

Allt detta måste vi, i likhet med hur vi resonerade i samband med "Isis mamma...", betrakta som ett aktivt framskrivande. Jagets tankar inför uppläsningen på Rönnells kan därmed tjäna som ingång till hur vi ska förstå detta framskrivande av klass: Liksom inför uppläsningen, är detta en iscensättning av jaget och den framvisade exterioritet som är hennes författarnamn. Det finns en tillblivelse av klassidentiteten utifrån gemenskapen med Lidija Praizović på två plan i texten. Dels på det rent kroppsliga planet, direkt i rummet, något som struktureras efter jagets gemenskap med Lidija Praizović och iscensättning av attribut i enlighet med blicken på densamma. Men även på textens plan, inte bara i de verkningsmedeln den använder, utan även i varifrån den hämtar sin förståelse av, och i hur den skriver fram klass. Även denna aspekt är närvarande i "Isis mamma...". Men det som skiljer "Isis mamma..." från den här texten är att "Isis mamma..." tar sin börjar vid det och sedan gör något med det, något som i sin tur får konsekvensen även för innebörden och potentialen i klassaspekter som markörer och ursprung.¹⁸⁷ Aspekter av klass som bara fanns med som ett av många spår i "Isis mamma..." förminskas här, i samma rörelse som "MONSTRET" Lidija Praizović, till en skör funktion för framskrivandet av författarnamnet Tove Folkessons klasstillhörighet.

¹⁸⁶ Ibid., s. 6

¹⁸⁷ Alltså det arbete med identitet, ressentiment, ursprung och markör som vi har igenkänt som något som texten "Isis mamma..." tar tag i och får att fungera för att lyfta en konflikt som går bortom klass som identitet, se avsnittet "Brev från klassfienden".

Något som, i likhet med det som vi igenkänt vad gäller tillkomsten av Ekström Lindbäcks artikel, naturligtvis har att göra med jagets intresse för författarnamnet Lidija Praizović. Det är möjligt för jaget att genom texten etablera en gemenskap med det namnet, men det görs på grund av den våldsamma överträdelse som inträdet av "Isis mamma..." i offentligheten innebar. En gemenskap som genom all sin likhet med teknikerna i "Isis mamma..", exempelvis i den styvmoderliga behandling av barnen från de "prominenta kulturfamiljerna", har som syfte att tillskriva jaget något av den kraft som överträdelsen genererat och som för tillfället samlats under namnet Lidija Praizović. Det som texten syftar till är däremot inte att nå utanför den gemenskapen och skapa någonting som syftar bortom "entrén till Rönnells". Därför är den inte intresserad av någon annan gemenskap än den med Praizović. Därför kan den inte läsa andras osäkerhet som annat än medelklassansikten. Men därför återgår den även på slutet, som för att försäkra sig om att ingen missat var någonstans alla dessa subversiva markörer ska placeras, till sin egen text. När den poängterar att jagets text "andas samma sak" som "Isis mamma..." är det för att understryka att uppmärksamheten i slutändan hamnar där den ska, vilket är på de produkter som samlats under den ordnande instans som är författarnamnets aspekt som CV. Dessa processer innebär att texten, trots sina anspråk, i slutändan inte gör så mycket mer än att styla med sin underordning. Att den, när den gör det, cementerar den politiska vanmakten som Wendy Brown menade var faran med den identitetsmässiga positionen. Något som alltså får konsekvenser, inte bara för produktionen av författarnamnet, utan även för klasspositionen. För det som skulle kunna kallas för den proletära positionen i litteraturen. Från att vara något farligt, ondskefullt, en djävulspakt och en ritual som hotar den rådande ordningen, har den reducerats till något som texten trots sin avslutande appell om klasskrig fullständigt avväpnat.

4.3.9 Det avväpnade upproret

"I huvudet på Lidija Praizović" skiljer sig alltså inte nämnvärt från artikeln av Ekström-Lindbäck. De innebär båda, på varsitt vis, ett reducerande av den subversiva positionen till något ofarligt i relation till den liberala arenans adressfält. I "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" till enbart handla om

att visa upp en virtuositet i relation till det subversiva. Något som i sin tur återverkar på jaget i texten och säger något om detta namns tillhörighet och värde för kapitalet. I Folkessons fall om att använda sig av den fiktionens fara som "Isis mamma..." producerat och som i sin tur attribuerats namnet Lidija Praizović för att märka sitt eget namn med samma klassposition och subversivitet. Detta gör den genom att delvis ta fasta på aspekter av klass, identitet, ursprung, som även finns där i texten "Isis mamma...".

Därmed inte sagt att vår tidigare slutsats, att texten "Isis mamma..." trots sina risker, är ett lyckat försök att angripa alla de här mekanismerna och i sin tur peka på utanför, inte stämmer. Snarare är dessa två texter som vi här valt att analysera, exempel på kraften som finns i den ritual som texten "Isis mamma..." utför. Att projektet genererar den här typen av skenbart olika litterära operationer tyder bara på den enorma genomslag som en väl genomförd överträdelse kan få i relation till en kapitalism och en kulturindustri som törstar så efter nya livsformer att den hela tiden måste befinna sig på randen av sin egen undergång.

5. Slutdiskussion

5.1 Vad är det vi har gjort?

Vi har kunnat se hur texten "Isis mamma..." använder sig av flera aspekter av hur vi blir till underordning för att producera, dels sitt författarnamn, dels en potentiell politisk gemenskap utifrån bland annat den tillblivelsen. Genom att skriva in sin egen klasstillhörighet i termer av exempelvis ursprung, klassmarkörer och politiskt ressentiment tar texten tag i de aspekter av underordning som annars ofta är intimt förknippade med politiskt vanmakt och får de att verka för andra syften. När de skrivs fram i litteraturen etablerar texten en gemenskap med den läsare som känner igen sig i dessa processer. Den använder sig även av det sätt på vilket den underordnade blir till som subjekt, hur vi framträder som enskilda, kroppsliga, underjordiska, oförnuftiga, kort sagt allt det som är under i underordningen i relation till en liberal politisk arena där den överordnades perspektiv framstår som neutralt, och gestaltar detta. Genom en väl genomförd gestaltning fås dessa aspekter av det underordnade

perspektivet att framstå som djupt mänskliga, och texten upprättar på det vis den proletära positionen som maktinstans och universell.

Texten arbetar aktivt med det som Foucault kallar för framvisandet av skriftens exterioritet. Genom framskrivandet av andras rätta namn begås ett antal överträdelser som skapar en attraktionskraft till den egna texten och bidrar till att producera det egna författarnamnet. Texten använder sig även av andra framvisade exterioriteter, bland annat att plocka in en text liknande den vi läser i samtalet i det klassrum texten uppehåller sig mycket vid. På det viset kan texten diskutera och på olika sätt, direkt eller indirekt, argumentera för framförallt dess överträdelse. Samtidigt som den utgör en lustfylld läsning, förekommer den på det viset eventuella reaktioner hos läsaren och i offentligheten, reaktioner som ofta är förutsägbara och även går igen i de semi-offentliga miljöer texten producerar. Därmed upprättas återigen den proletära positionen som maktinstans, men den här gången pekar den ut ur texten.

Dessa processer bidrar i sin till att producera namnet Lidija Praizović mot en offentlighet där det subversiva anspråket är attraktivt för kapitalet som emblem på namnet, något som vi liknat vid produktionen av ett CV. Men det möjliggör också en spridning av alla de erfarenheter av underordning, framförallt i relation till den förment neutrala liberala arenan, som texten gestaltar. Detta leder till ett ifrågasättande av gränsen för den liberala diskursen, både i det rum som texten träder in i *i texten*, men även i det offentliga rummet. Det öppnar upp för en omförhandling av det diskursiva utrymmet och vad som är universellt, samt pekar mot något bortom diskursen. Men det visar också hur texten, utifrån överträdelserna och det subversivas attraktionskraft, samt de borgerliga konventionerna runt ägandet av en diskursiv utsaga reglerat av författarnamnet, parallellt med produktionen och spridningen av det egna författarnamnet som CV, kan sprida den proletära erfarenheten. Något som i sin tur bidrar till att det parallellt med författarnamnet produceras ett antal oroväckande efterbilder. Dessa handlar inte bara om den kapitalistiska offentlighetens oförmåga att tillfullo hålla det löfte om jämlikhet som den utlovar. Jäms med författarnamnet cirkulerar också formerandet av kollektiva ansamlingar utifrån de gestaltade erfarenheterna, som potential. På det viset visar texten hur litteraturen kan använda vågmästarrollen mellan underordning och subversiv tillhörighet å ena

sidan, och kapitalismens behov av att reproducera sig själv genom nya subjektiviteter å andra, för att genom litteraturens verkningsmedel producera en proletär position som gör motstånd mot underordningen.

Vi har däremot sett att detta inte är de enda konsekvenserna. När texten, genom sina lyckade överträdelser och gestalningar, etablerar sitt perspektiv och sitt namn i offentligheten, får detta ett antal reaktioner. Den kamp om textens konsekvenser och innebörder som påbörjas i textens klassrum tar nu vid. Genom att undersöka två positioner i denna kamp har vi kunnat se hur produktionen av namnet Lidija Praizović, och det subversiva perspektiv som följer med detta namn i sin tur öppnar upp för en möjlighet för andra namn att formera sig i ljuset av dess överträdelser och subversivitetens kraft.

Vi har kunnat se att det som är betydelsefullt för en text som "Isis mamma..." inte bara är vad texten gör och den litterära tradition den verkar i, utan också öppnandet av ett diskursivt rum genom att liknande subversiva positioner, fast inom teoribildningen, tillmäts legitimitet i offentligheten.

En text som artikeln "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill" av Ekström Lindbäck måste därför, för att kunna kritisera en text som "Isis mamma...", legitimera sin kritik genom att omförhandla betydelsen av dessa teoribildningar. Detta är en rörelse som är parallell med produktionen av författarnamnet i artikeln. En sådan ambition resulterar i en kluvenhet mellan å ena sidan den liberala arena den vänder sig till för sitt godkännande, som den visar upp sig för och indirekt bekräftar genom att rikta sina krav och förhoppningar till, och å andra sidan det subversiva anspråk som görs. Något som i sin tur resulterar i att det subversiva anspråket, även uttryckliga apeller om "gemenskap i kampen", blockeras i sin spridning och reduceras till enbart en markör på författarnamnet Lyra Ekström Lindbäck.

Dessa mekanismer är aktiva även i fallet med den andra positionen gentemot namnet Lidija Praizović och texten "Isis mamma...", vi undersökt, nämligen Folkessons essä "I huvudet på Lidija Praizović". Texten plockar upp den proletära position som gestaltas av "Isis mamma..." och reducerar den till enbart en fråga om markör och ursprung. Något som i sin tur fråntar texten "Isis mamma...", namnet Lidija Praizović, men även den proletära positionen, sin hotfullhet. Detta resulterar även det i en reduktion av det subversiva anspråket.

Detta omöjliggör spridningen av kollektiva ansamlingar, eftersom det parallellt med detta också innebär att det enda som återstår är den aspekt av subversiviteten som förutsätter ensamhet. I och med textens nästan fullständiga identifikation med namnet och en viss problematik den känt igen i texten "Isis mamma..", visar texten vidare på något som finns latent i "Isis mamma...". Det sätt på vilket texten använder sig av olika aspekter av politiskt ressentiment låter sig lätt reduceras till något som inte längre är subversivt. För där "Isis mamma..." tar tag i de mekanismerna och använder dem för att skildra en erfarenhet i konflikt med den liberala arenan och som har formerandet av en kollektivitet som sitt potential, lämnar Folkessons text inte detta första steg. Istället innebär texten en rörelse i vilket det subversiva anspråket återförs till enbart en fråga om ursprung, markör, ensamhet och ressentiment, och fungerar följaktligen även uteslutande som emblem på författarnamnets CV. Detta gör att det subversivas spridning även i detta fall blockeras.

Dessa båda texter visar på de möjliga personliga vinster som finns att göra i att producera sitt författarnamn mellan en sådan överträdelse och den arbetsmarknad som är kulturindustrin. Men de visar också på kraften i den överträdelse och gestaltning som produceras av texten "Isis mamma...".

Genom att aktivt jobba med framvisandet av olika typer av exterioriteter "överskrida gränser och befinna sig utanför", kan texten genom sin gestaltning ta kontroll över den reaktion den får i offentligheten och delvis överskrida sig själv.

5.2 Ett försök att höja blicken

Genom att koppla de här mekanismerna till några slutsatser som gjorts om funktionen av kultursfären och situationen för oss som lever i den postfordistiska kapitalismen, har vi kunnat se hur detta inte är ett isolerat fenomen. I själva verket är det direkt relaterat till situationen inom dels kulturindustrin, men även arbetsmarkaden i stort. Att förhålla sig till författarnamnet "som CV" har sin motsvarighet i den högst faktiska CV som de flesta av oss hela tiden förhåller oss till. Som vi ständigt arbetar på att förbättra för att öka vår arbetskrafts värde inför kapitalet i en situation där jobbsökande har blivit ett yrke. Vår förhoppning är att dessa begrepp och denna just genomförda analys, ska kunna vara ett verktyg för att förstå dessa processer.

Något som är av högsta vikt inte bara för teoribildningen, offentligheten och konsten, samt hur dessa i sin tur ser på sig själva i relation till alla de subversiva anspråk de är fulla av. Om vi befinner oss i en situation där det subversiva anspråket, de nya livsformer och estetiska experiment som hela tiden produceras, måste plockas upp av kapitalet för att det ska kunna reproducera sig självt, blir nödvändigt för alla med ett annat sätt att leva tillsammans för ögonen, att kunna känna igen vilka mekanismer som ställer dessa till kapitalets förfogande. Vilka rörelser reducerar revolutionära anspråk och blockerar spridningen "fiktionens faror", något som sker hela tiden i den post-fordistiska kapitalismens offentlighet, och vilka rörelser som i sin tur använder sig av kapitalets behov för att sprida och generalisera de kollektiviteter vi behöver för att på ett globalt plan etablera de arbetande klasserna makt på kapitalets bekostnad.

5.3 Vad återstår att göra

Detta är alltså ett första försök att förstå det subversivas roll inom kultursfären, och åtminstone översiktligt koppla det till mekanismer inom kapitalismen och klassamhället i stort. Det handlar om vilka möjligheter vi som enskilda personer och kollektiv har, när vi vill föra fram ett radikalt perspektiv. Om de mekanismer som inkorporerar nya, radikala perspektiv i den liberala arenan, och samtidigt neutralisera deras anspråk.

I likhet med den här uppsatsen, är detta i sin tur bara är en liten del av ett större projekt. Ett projekt som handlar om att uppdatera vårt förhållningssätt till klassamhället och det politiska. För i en kapitalism som ständigt förändras kan uppfattningar om det politiskt subversiva i allmänhet, och klassamhället i synnerhet, som tidigare betraktades som radikala, i själva verket bidra till att vi i bästa fall försvårar för oss, och i värsta fall fördjupar det sätt på vilket vi underordnas kapitalet. Det handlar om att på ett övergripande plan ha en korrekt uppfattning om hur den kapitalistiska subjektiveringen ser ut och vilket motstånd som är möjligt. Något som i sin tur skulle förutsätta att vi lämnar den svenska, västerländska kulturella sfären till förmån för ett mer globalt perspektiv på arbetsfördelning och exploatering.

Tills dess vill den här undersökningen vara ett verktyg av många i den arsenal vi behöver. I vår förståelse av klassamhället och kapitalet, likväl som i framvisandet av den kapitalismens exterioritet som är ett annat sätt att leva tillsammans. För är det något som erfarenheterna från alla dessa texter visar så är det att så som vi har det nu, det funkar inte längre.

6. Källor

Litteratur:

Ahmed Sara, *Feminist Killjoys (And Other Willful Subjects)*, SF Online, Issue 8.3 Summer 2013 (http://sfonline.barnard.edu/polyphonic/print_ahmed.htm, 2015-05-12)

Ahmed, Sarah, *Vithetens fenomenologi*, TFG 1-2, övers. Amelie Björck, 2010

Ahmed, Sarah, *Vithetens hegemoni*, övers. Maria Åsgard, Patricia Lorenzoni, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011

Arping, Åsa, *Hvad gör väl namnet? Anonymitet och varumärkesbyggande i svensk litteraturkritik 1820-1850*, Göteborg: Diss Makadam förlag, 2013

Brown, Wendy, *Att vinna framtiden åter. Texter om makt och frihet i senmoderniteten*, övers. Leila Brännström, Sara Edenheim, Henrik Gundenäs, Annika Karlsson, Stockholm: Bokförlaget Atlas, 2008

Dahlberg, Carl "En gåva vi ska vara glada för" – *Identitetspolitiska lässtrategier i den svenska receptionen av Yahya Hassan*, Södertörn, 2014

Ekström Lindbäck, Lyra, *Tillhör Lyra Ekström Lindbäck*, Stockholm: Modernista, 2012

Federici Silvia, *Caliban and the Witch*, New York: Autonomedia, 2004

Forslid, Torbjörn & Ohlsson, Anders, *Författaren som kändis*, Malmö: Roos & Tegnér, 2011

Foucault, Michel, *Diskursernas kamp*, övers. Thomas Götselius, Ulf Olsson & Östlings bokförlag Symposion, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2008

Folkesson, Tove, "I huvudet på Lidija Praizović", *Tidningen Kulturen*, 2012-11-12 (<http://tidningenkulturen.se/index.php/reportage-mainmenu-37/kultur-mainmenu-136/13437-i-huvudet-pa-lidija-praizovic>, 2015-05-12)

Folkesson, Tove, *Kalmars jägarinnor*, Stockholm: Weyler förlag, 2014

Fraser, Nancy, "From Redistribution to Recognition? Dilemmas of Justice in a 'Post-Socialist' Age", *New Left Review* 212, 1995

Fronesis 48-49, 2015

Hatets sånger – Tidig svensk socialistisk diktning, i urval av Bruno Jacobs, Sebastian Osorio, Fredrik Samuelsson, Stockholm: Vertigo förlag, 1999

- Haux, Caroline, *Framkallning – skrift, konsumtion och sexualitet i Karin Boyes Astarte och Henry Parlands Sönder*, Göteborg: Diss Makadam förlag, 2013
- Hammarbäck, Jonas *Yarden/Yarden*, Södertörn, 2014
- Lee, Mara, *När andra skriver – Skrivande som motstånd, ansvar och tid*, Göteborg: Glänta produktion, 2014
- Lenemark, Christian, "Författaren online – Bloggen som performativ plattform för självframställning" *TFL 37 Nr 4: Performativitet*, 2007
- Lundgren, Maja, *Myggor och tigrar*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 2007
- Marshall, P David, *Celebrity and Power – Fame In Contemporary Culture*, Minneapolis: Minesota Press, 1997
- Marx, Karl *Grundrisse: Ett urval*, övers. Sven Eric Liednman, Eric af Edholm, Hägersten: Tankekraft förlag, 2010
- Milton John, *Paradise lost*
- Moten, Fred, "Blackness and Nothingness - Mysticism in the Flesh", *South Atlantic Quarterly*, Duke University Press, California, 2013
- Mouffe, Chantal, *Om det politiska*, övers. Oskar Söderlind, Hägersten: Tankekraft förlag, 2008
- Nilsson, Magnus, *Den föreställda mångkulturen – klass och etnicitet i svensk samtidsprosa* Hedemora/Möklinta: Gidlunds förlag, 2010,
- Nilsson, Magnus, "Rethinking Redistribution and Recognition: Class, Identity, and the Conditions for Radical Politics in the "Postsocialist" Age", i *New Proposals: Journal of Marxism and Interdisciplinary Inquiry*, 2008
- Praizović, Lidija, "Isis mamma är genusvetare, skribent och konstnär, min mamma är f.d. städerska, kokerska och dagisfröken, numera förtidspensionär med diagnosen fibromyalgi", ur *Const Litterary (P)review 1*, 2012
- Read, Jason, "The age of Cynicism", ur *Deleuze and politics*, red. Ian Buchanan och Nicholas Thoburn, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2008
- Rydberg, Carina, *Den högsta kasten*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1997
- Sarrimo, Christine, *Jagets scen – Självframställning i olika medier*, Göteborg: Diss Makadam förlag, 2013
- Scott, Joan Wallach, *Only Paradoxes to Offer*, Cambridge: Harvard University Press, 1997

Spivak, Gayatri, "Can the subaltern speak?", *Marxism and the Interpretation of Culture*, ed: Nelson, Cary & Grossberg, Lawrence, Champaign Illinois: University of Illinois Press, 1988

Sohl, Lena & Molina, Irene, "Möjligheten som blivit nödvändighet", *Fronesis* 40-41, 2012

Southwood, Ivor, *Prekaritet 2.0*, övers. Oskar Söderlind, Hägersten: Tankekraft förlag, 2012

TFL 38 Nr 3-4: *Litteratur & politik*, 2008

TFL 40 Nr 2: *Postkoloniala perspektiv*, 2010

Ord & Bild, 1-2, 2013

Virno, Paulo, *Multitudens grammatik*, övers. Michele Masucci, Hägersten: Tankekraft förlag, 2011

Artiklar:

Ekström Lindbäck, Lyra, "Nej, man har inte rätt att skriva vad man vill", <http://www.svt.se/kultur/lyra-ekstrom-lindback-nej-man-har-inte-ratt-att-skriva-vad-man-vill>, 2015-05-20)

"En mot alla, alla mot en", *Filter* 28, 2012

"För Lidija", *Arbetsbladet* 2012-10-03
(<http://www.arbetsbladet.se/kultur/for-lidija>, 2015-05-12)

"Lidija Praizović – skrivandet var allt", 2013-05-10
(<http://www.svt.se/kultur/bok/lidija-praizovic-skrivandet-var-allt>, 2015-05-12)

SvD 2012-09-30 (http://www.svd.se/kultur/den-som-tar-risker-blir-ensam_7625174.svd)

Uppsala Nya Tidning, "Jag kvävs av medelklassen", 2012-10-05,
(<http://www.unt.se/kultur-noje/jag-kvavs-av-medelklassen-1887954.aspx>, 2015-05-12)

"Vardagen blir litteratur - då tar det hus i helvete", *Aftonbladet* 2012-09-28
(<http://www.aftonbladet.se/kultur/kronikorer/linderborg/article15523884.ab>, 2015-05-12)